

**Nasjonalparkstyret
for Skarvan og
Roltdalen og Sylan**

Besøksstrategi

Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og
Sylan landskapsvernområde med
naturreservater.

«VELKOMMEN SOM GJEST PÅ NATURENS PREMISSE»

Innhold

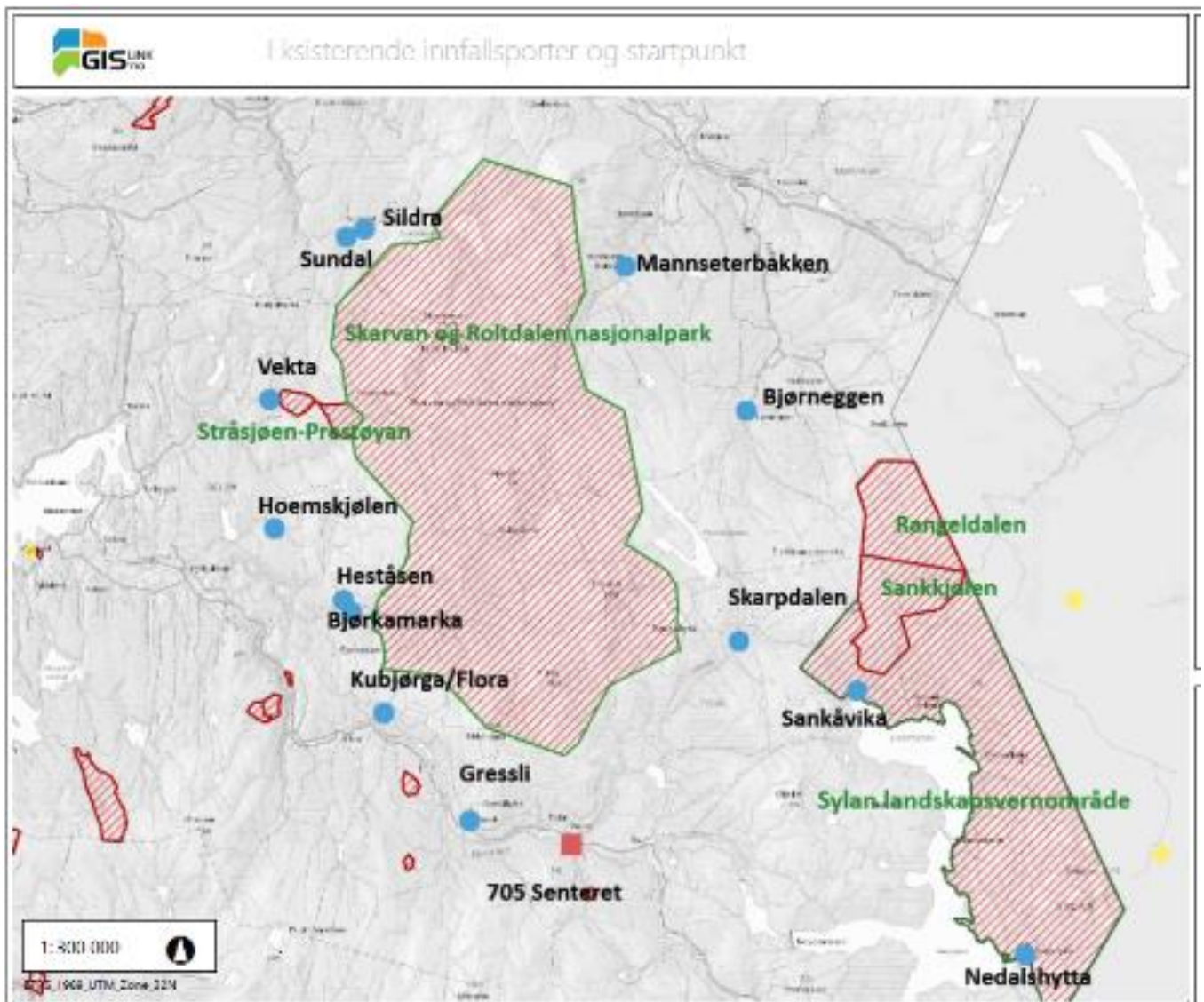
1. Innledning	3
1.1. Formål	4
1.2. Kort om rammeverk	5
1.2.1 Verneformål og forvaltningsmål.....	5
1.2.2 Andre styrende forhold / faktorer.....	7
1.3 Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker	8
2. Kunnskapsgrunnlaget	9
2.1 Sårbare naturverdier	10
2.1.1 Skarvan og Røldalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyan naturreservat.....	10
2.1.2 Sylan landskapsvernområde.....	19
2.2 Sårbarhet samisk reindrift i forhold til ferdsel	22
2.3 Sårbarhet kulturminner	26
2.4 Reiselivet	28
2.5 Den besøkende.....	30
2.5.1 Ferdselsundersøkelse 2016	30
2.5.2 Resultat ferdselstellere 2016 -18	32
2.5.3 Statistikk fra andre aktører.....	33
2.6 Kunnskap om eksisterende informasjonstiltak	35
2.6.1 Innfallsportene – dagens status	35
2.6.2 Naturveiledning i skolen.....	36
2.6.3 Forvaltningsknutepunktet – utstilling m.v.	37
3. Mål og strategiske grep	38
3.1 Mål med besøksforvaltning	38
3.2 Strategiske grep.....	38
3.2.1. Strategi 1: Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene	39
3.2.2 Strategi 2: Hvordan møte nye former for friluftsliv	48
3.2.3 Strategi 3 og 4: Informasjon om verneområdene - bruk av nasjonal merkevare.	49
Tiltaksplan	53
5. Litteratur/Kunnskapsgrunnlag.....	54
6. Vedlegg.....	54

1. Innledning

Formålet med å lage besøksstrategi er å øke kvaliteten på besøksforvaltningen i tilknytning verneområdene. Dette for å ivareta naturverdiene og opprettholde grunnlaget for samisk reindrift, samtidig som en skal gi en bedre opplevelse for brukerne, og øke mulighetene for lokal verdiskaping. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for besøksforvaltning i norske verneområder. Veilederen beskriver hvordan forvaltningsmyndigheten kan bruke besøksforvaltning som verktøy i en strategisk og god forvaltning av verneområdene, for at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen skal bli størst mulig, samtidig som forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Det er laget en egen merkevarerstrategi for norske verneområder som vil bli brukt ved utforming av informasjonsmateriell og tilrettelegging for besøk i og ved verneområdene.

Denne besøksstrategien omfatter Skarvan og Roltdalen nasjonalpark, Stråsjøen-Prestøyen naturreservat, Sylan landskapsvernområde, Sankkjølen naturreservat og Rangeldalen naturreservat. Verneområdene er fysisk delt ved Skarpdalen mellom Tydal og Meråker.

Figur 1. Kart over verneområdene med markering av dagens startsteder for fotturer. Gule punkt er turiststasjoner på svensk side. Rødt firkant er forvaltningsknutepunktet i Ås i Tydal.

Vi har valgt å se disse områdene i sammenheng av flere årsaker:

- Flere felles trekk i forhold til natur og verneverdier
- Alle verneområdene berører samme reinbeitedistrikt
- Det er sammenhengende løypenett for fotturister mellom verneområdene og inn i Sverige.
- Felles forvaltningsmyndighet (nasjonalparkstyre).
- Reiselivsbedrifter i Tydal og Meråker sogner til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde med naturreservatene.

En effektiv besøksforvaltning forutsetter at forvaltningsmyndigheten ser verneområdet i sammenheng med områdene rundt. Det vil senere bli utarbeidet besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med tilhørende naturreservater. Dette landskapsvernområde ligger rett sør for Sylan, og grenser også inn mot Sverige. Det vil være naturlig å se disse verneområdene i sammenheng, særlig for den delen som berører Tydal kommune.

Med bakgrunn i en utarbeidet besøksstrategi forventes det at en kan få gjennomført gode tilretteleggings- og informasjonstiltak for de besøkende, som ivaretar både verneinteressene og interessene for stedegen naturbasert næring. I tillegg skal dette kunne være et positivt bidrag til næringsutvikling i bygdene rundt. De tiltak og eventuelle restriksjoner verneforvaltningen setter i verk inne i verneområdet er blant annet for å styre ferdsel utenom sårbare naturverdier, hindre slitasje på vegetasjon og for å ivareta verneverdiene i områdene. Spørsløs ferdsel fra de besøkende er et viktig prinsipp. Dette for å unngå forsøpling og unødig forstyrrelse av dyrelivet, men også minst mulig slitasje av terrenget.

Tiltaksplanen gjelder for perioden 2019-2023. Det må foretas en evaluering besøksstrategien ved endt tiltaksperiode, og besøksstrategien må revideres og rulleres før ny tiltaksplan lages.

1.1. Formål

Verneforskriftenes verneformål er overordna mål for besøksstrategien.

Effektmål for besøksstrategien:

- Styrke vernet av naturverdiene i alle de berørte verneområdene.
- Ivareta eksisterende naturbasert næringsutøvelse, som samisk reindrift, jakt, fiske og beitenæring.
- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i tilknytning til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde.
- Økt bevisstgjøring og kunnskap om verneområdene og verneverdiene hos reiselivsbedriftene og den besøkende.
- Økt begeistring og stolthet i lokalmiljøet.
- Ringvirkninger i form av økt verdiskaping i bygdene rundt verneområdene.

Arbeidsmål i prosessen:

- Utarbeide en felles besøksstrategi for Skarvan og Roltdalen og Sylan.
  - Delmål 1: Sårbarhetskartlegging for verneverdier (Plante- og dyreliv og kulturminner), og samisk reindrift. Oversiktskartlegging
  - Delmål 2: Kartlegging reiselivsbedrifter. Hva finnes, og hvilke ønsker og behov har de?
  - Delmål 3: Kartlegging besøkende. Antall besøkende på utvalgte punkt/stier. Hvem er de, hvorfor er de der, hva ønsker de?
  - Delmål 4: Sammenfatte de tre undersøkelsene, lage strategiske mål for besøksforvaltningen
- Innarbeide besøksstrategien som et vedlegg til forvaltningsplanene.

- Ta i bruk merkevarestrategien for Norges nasjonalparker.

Ved motstridende interesser mellom ivaretagelse av verneverdier, tilrettelegging for bruk og lokal verdiskaping, skal ivaretagelsen av verneverdiene tillegges størst vekt. Nasjonalparkstyret ser besøksstrategien som et egnet virkemiddel til å ta bedre vare på viktige verneverdier ved å styre bruken i tid og rom ved hjelp av positive virkemidler.

1.2 Kort om rammeverk

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan har forvaltningsansvaret for de aktuelle verneområdene i denne besøksstrategien, og har myndigheten etter verneforskriftene for det enkelte området. Verneforskriftene er i sin tur underlagt Naturmangfoldloven. I tillegg til verneforskriftene er det laget forvaltningsplaner for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde med Sankkjølen naturreservat. Forvaltningsplanene beskriver områdene og har retningslinjer for hvordan vernebestemmelsene skal praktiseres. Besøksstrategien vil være en del av forvaltningsplanene og gi retningslinjer for tiltak som kan gjennomføres i verneområdene.

1.2.1 Verneformål og forvaltningsmål

Som grunnpilar for besøksforvaltningen ligger verneformålet for det enkelte verneområdet. Det vises her til den enkelte verneforskrift hvor formålet er beskrevet i en egen paragraf. I forvaltningsplanene er det i tillegg gitt mer detaljerte retningslinjer for blant annet ferdsel og reiseliv.

Skarvan og Roltdalen nasjonalpark.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med nasjonalparken er å ta vare på et i det vesentligste urørt fjell- og skogområde typisk for regionen. Det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander skal sikres. Det er også et formål å verne om kulturminner og sammenhengen mellom disse, særlig de kulturminnene som er knyttet til kvernsteinsdrifta.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Overordna forvaltningsmål for Skarvan og Roltdalen hentet fra forvaltningsplanen:

Nasjonalparken skal forvaltes slik at man tar vare på områdets egenart og verneverdier. Det er gitt følgende retningslinjer:

- Dagens bruk av området kan videreføres (dvs 2008)
- Tilrettelegging for naturopplevelser og næringsutvikling kan tillates i områder som er lite sårbare, f.eks. i perioder av året, og når det ikke er i strid med verneformålet. Dette avklares i vært enkelt tilfelle.
- I områder med landbruk – og seterdrift bør forvaltningen stimulere til vedlikehold og bruk gjennom å prioritere særordninger som «SMIL» (spesielle miljøtiltak i landbruket). Opprettholdelse av landbruksdrift i utmarka er viktig for å ta vare på kulturlandskap og plantesamfunn.

Skarvan og Roltdalen nasjonalpark har en sone A knyttet til kulturminnene etter kvernsteinsdrifta. Verneforskriften har egne bestemmelser som ivaretar de unike og sårbare kulturminnene i sonen.

I prosessen med utarbeidelsen av besøksstrategien er det poengtert at beitenæringene må ivaretas også i besøksstrategien. Beiting i nasjonalparken er viktig blant annet for å hindre gjengroing.

Stråsjøen-Prestøyan naturreservat

III. (fra verneforskriften)

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med tilhørende plantesamfunn, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

Det er ikke laget egen forvaltningsplan for Stråsjøen–Prestøyan naturreservat.

Sylan landskapsvernområde med Sankkjølen naturreservat

§2. Formål (fra verneforskriften for Sylan landskapsvernområde)

Formålet med opprettelsen av Sylan landskapsvernområde er å ta vare på et egenartet og vakkert fjellområde som er relativt lite påvirket av menneskelig aktivitet, og med Sylmassivet som et sentralt høgfjellsområde omgitt av store myr- og skogområder. Det er også et formål å ta vare på et område med rikt biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og de naturlige økologiske prosessene som preger landskapet.

Videre er det et formål å verne en variert vegetasjon, med spesielt store og sammenhengende myrlandskap. Myrvegetasjonen varierer fra fattig til ekstremrik myr, og de truede myrtyper rik og intermediær skog-/krattbevokst myr, ekstremrik fastmattemyr og palsmyr har høy verdi. Sylan har også varierte skogssamfunn med spesiell verdi knyttet til kontinuitetsskog, høgtliggende skogbestander av gran og en svært variert fjellvegetasjon med innslag av rike og truede vegetasjonstyper, blant annet rike våtsnøleier.

Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

§ 2. Formål (fra verneforskriften for Sankkjølen naturreservat)

Formålet med fredningen er å bevare et stort og intakt kjølområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Kombinasjonen av store sammenhengende myrområder med stor botanisk variasjon gir Sankkjølen høy botanisk verdi.

Området er viktig for en rekke våtmarksfugler, og det er rike kvartærgeologiske avsetninger i området. Sankkjølen er urørt av større tekniske inngrep og har særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde.

Ivaretagelse av naturgrunnet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Forvaltningen av verneområdene i Sylan skal skje slik at verneformålene ivaretas. Viktige mål i forvaltningen av verneområdene i Sylan er:

- Det skal ikke iverksettes byggeaktivitet eller inngrep i de urørte fjellområdene i Sylan.
- Myr- og skogområdene skal ikke endre karakter, og de spesielle myrforekomstene nord for Esandsjøen skal gis et særlig vern.
- Det rike plante- og dyrelivet i Sylan skal ivaretas.
- Naturgrunnet skal ivaretas med tanke på samisk kultur og næringsutnyttelse
- Setrene med sitt kulturlandskap og seterbygninger skal sikres for fremtiden.

- Opplevelse av ro, stillhet og urørt natur skal ivaretas til beste for naturen og den som ferdes der.
- Forvaltningen skal ivareta en bærekraftig utvikling av vår nærings- og kulturarv.

Rangeldalen naturreservat

III (fra verneforskriften til Rangeldalen)

Formålet med fredningen er å bevare et stort og inntakt fjellmyrlandskap, med mange myrtyper representert, inkludert bl.a. rikmyr og mulig palsmyr. Dessuten å bevare et verdifullt område for en rekke våtmarksfugler.

Det foreligger ikke forvaltningsplan for Rangeldalen naturreservat, men det er naturlig at forvaltningsmålene for Sylan og Sankkjølen blir lagt til grunn også ved forvaltningen av Rangeldalen.

1.2.2 Andre styrende forhold / faktorer

Grunneiere, den samiske reindriften og rettighetshavere beholder sine rettigheter selv om et område vernes. Dette er viktig å ha med seg i arbeidet med besøksforvaltning. Mange tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse før de kan gjennomføres. Oppgradering av en etablert sti er eksempler på tiltak som krever ny godkjennelse fra grunneier. Berørte grunneiere skal kontaktes tidlig ved planlegging av fysiske tiltak.

Eksisterende tilrettelegging som er utført av turistforeningene, lokale turlag, beitebrukere og grunneiere, bør i hovedsak bare endres / omlegges når det er enighet om dette. Dersom et fellestiltak stoppes av en grunneier kan kommunen med bruk av Frilufsloven § 35 bidra til at et fellestiltak likevel kan gjennomføres. Det er likevel en hovedregel at man først forsøker å finne en frivillig basert avtale.

Dersom et tiltak gjennomføres som skjøtselstiltak av forvaltningsmyndigheten faller krav om grunneiers tillatelse bort (NML § 47), men grunneier skal uansett varsles om tiltaket. Dette kan være både kloppleggingstiltak på sti, omlegging og / eller fjerning av en merket sti.

En del tiltak som kan være aktuelle å gjennomføre i forbindelse med besøksstrategien vil også kreve behandling etter andre lovverk, som plan- og bygningsloven, lov om motorferdsel m.fl. Det er videre viktig å påpeke at alle de berørte verneområdene som besøksstrategien omfatter ligger innenfor Saanti Sijte/Essand reinbeitedistrikt. Det innebærer at områdene skal kunne brukes til samisk reindrift jf. formålsparagrafene i verneforskriftene.

Trøndelag fylkeskommune er regional planmyndighet. Det kan være flere regionale planer som omhandler verneområdene, blant annet fylkeskommunens strategi for innovasjon og verdiskaping. Opplevelsesnæring er et satsingsområdet i Trøndelag, der opplevelser relatert til natur er en av styrkene regionen har. Utvikling av opplevelsesnæringen i Trøndelag skal skje innenfor rammene av et bærekraftperspektiv og besøksstrategien for verneområdene er en viktig premissgiver for utviklingen av reiselivet i regionen.

1.3 Merkevarestrategien for Norges nasjonalparker

Miljødirektoratet har utviklet en egen merkevarestrategi for Norges nasjonalparker - som også inkluderer andre store verneområder.

Merket - en portal - symboliserer en overgang mellom det kultiverte og det naturlige. Portalen kan også tolkes som en ramme, men skal tydelig invitere inn i verneområdene. Det er et nasjonalt mål at verneområdene både skal bevares og oppleves. Portalen skal åpne porten til nye opplevelser, senke terskelen for de besøkende og øke kunnskapen om naturen. Tanken er at vi sammen skal ta vare på det aller fineste vi har - vi skal både ta imot flere og lære de besøkende hvordan vi tar vare på naturen. For å greie dette må vi ha en plan for formidling og tilrettelegge for opplevelse og bruk av områder som tåler det.

Merkevaren skal tas i bruk på nye informasjonsplakater, nettsider og skilt, og på etablering eller utvikling av innfallsportene. Ulike innfallsporarter har ulike bruk. Ut fra hvor mange som nytter en innfallsport og ønsket framtidig bruk kan vi utvikle innfallsportene etter en følgende inndeling:

1) Utkikkspunkt

Et tydelig utkikkspunkt/opplevelsespunkt med høy grad av tilrettelegging. Utkikkspunktene skal ha tydelige og gjenkjennelige særtrekk fra merkevaren. Det kan være i utforming av infrastruktur som parkering, toaletter, skilt/pyloner, universelt utformede gangstier, kunstnerisk utformede artefakter og/eller landskapsutforming. For at et utkikkspunkt skal oppfylle kvalitetskravene til merket må det være adkomstmulighet og parkering for bil og buss, synlighet fra hovedferdselsåre, tilgang til toaletter med daglig renhold og gode sanitære forhold. Utkikkspunktet bør dessuten ha selvstendige kvaliteter som gjør det til et reisemål i seg selv.

For Skarvan og Roltdalen og Sylan er det ikke noe slikt punkt som utpeker seg som egnet for så stor grad av tilrettelegging

2) Informasjonspunkt

Informasjonspunkter er enklere utformet enn utkikkspunkt, uten sanitæranlegg etc. Det kan godt ligge sentrumsnært og i tilknytning til annet kommunikasjonspunkt eller sted hvor reisende gjerne oppsøker.

3) Startpunkt

Samme nivå som informasjonspunkt, men dette må være et sted hvor man også kan starte en tur.

2. Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskap om verneverdiene, reiselivsnæringen og de besøkende er et viktig grunnlag for å kunne utarbeide en besøksstrategi. I våre områder har vi også den samiske reindriften som er en viktig stedegegn næring og kulturbærer basert på naturgrunnlaget, og som er sårbar for ferdsel og inngrep. Verneverdiene kan deles i fire kategorier:

- Et større sammenhengende område/landskap med tilnærmet urørt natur
- Det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander
- Kulturminner med særlig vekt på kvernsteinsdriften i nasjonalparken
- Naturgrunnlaget med tanke på opprettholdelse av samisk kultur og næringsutnyttelse.

Beitenæring utenom samisk reindrift er ikke tatt med direkte i verneformålene. Men det er i forvaltningsplanen for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark uttrykt et delmål om at forvaltningen ikke skal være til hinder for tradisjonelt landbruk i form av utnyttelse av utmarksbeite til storfe og sau. Det heter videre at landbruket skal foregå innenfor rammen av verneforskriften og vernets formål.

Det er gjennomført sårbarhetskartlegging for deler av Skarvan og Roltdalen nasjonalpark med tanke på vegetasjon og fugl (case-studie). Dette sammen med tidligere kartleggingsrapporter danner grunnlaget for sårbarhetsvurderinger for dyreliv og vegetasjon i forhold til ferdsel. Det er gjort en tilsvarende sårbarhetskartlegging langs turiststiene i Sylan landskapsvernområde med Sankkjølen og Rangeldalen naturreservater. Det er lagt hovedvekt på ferdsel til fots, men det er også gjort noen betraktninger i forhold til sykling. Det er mye våt og fuktig mark i alle de aktuelle verneområdene, og den store variasjonen i typer myr er en viktig verneverdi i Sylan. Dette er rike områder for våtmarksfugler, samtidig som vegetasjonen er utsatt for slitasje av ferdsel både til fots og med sykkel. Fjellreven i Sylan-Helags-området er svært viktig for opprettholdelse av arten i Skandinavia. Fjellreven er karakterisert som kritisk truet (CR) på den norske rødlista og er en prioritert art.

Det er videre gjennomført en sårbarhetskartlegging i forhold til samisk reindrift. Dette gir et bilde av hvilke områder som er sårbare for ferdsel til hvilke tider med tanke på å opprettholde samisk reindrift. Her må det tas hensyn til reinen som dyr og den nomadiske reindriften som er grunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse i områdene.

Det er gjennomført ferdselsundersøkelse i hele området for å få bedre oversikt over hvem som besøker verneområdene, hvorfor de gjør det og hva de ønsker. Dette ble gjennomført av lokalt oppsynspersonell, mens Norsk institutt for naturforskning (NINA) har gjort analysearbeidet og skrevet rapport. Det ble satt ut svarkasser på 11 steder i nærheten av viktige innfallsporter og ved Schulzhytta midt i nasjonalparken. For å fange opp fotturister fra svensk side ble det satt opp ei kasse ved Djupholma i Sylan. I tillegg er besøkstrykket kartlagt med tre automatiske besøkstellere, som sammen med data fra trimbøker og turistforeningene gir et bilde av omfanget med besøkende.

Videre er det laget en oversikt over aktuelle reiselivsbedrifter. Detaljert kartlegging av deres ønsker og behov er foreløpig ikke gjennomført. En god besøksforvaltning forutsetter en god dialog mellom reiselivsaktørene og verneforvaltningen.

2.1 Sårbare naturverdier

2.1.1 Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyan naturreservat

Sårbarhetskartlegging for fugl og vegetasjon i Stråsjøen - Prestøyan naturreservat og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark er utført av NTNU- vitenskapsmuseet i eksempelstudier, der noen områder ble valgt ut. Studiet er publisert av NTNU Vitenskapsmuseet, naturhistorisk rapport 2017-1. Sårbarhet for ferdsel er her vurdert for fugl og vegetasjon. Sårbarhet hos en art eller vegetasjonsenhet er beregnet ut fra dens sensitivitet og sannsynlighet for eksponering. Metodikken for vurderingene er under utvikling, og det er Norsk institutt for naturforskning (NINA) som har oppdraget med å utvikle denne.

Det ble sett spesifikt på følgende områder:

- Stråsjøen-Prestøyan
- Kvennfjellvatna
- Kalvskinnsfloene
- Øvre Torsbjørkdalen

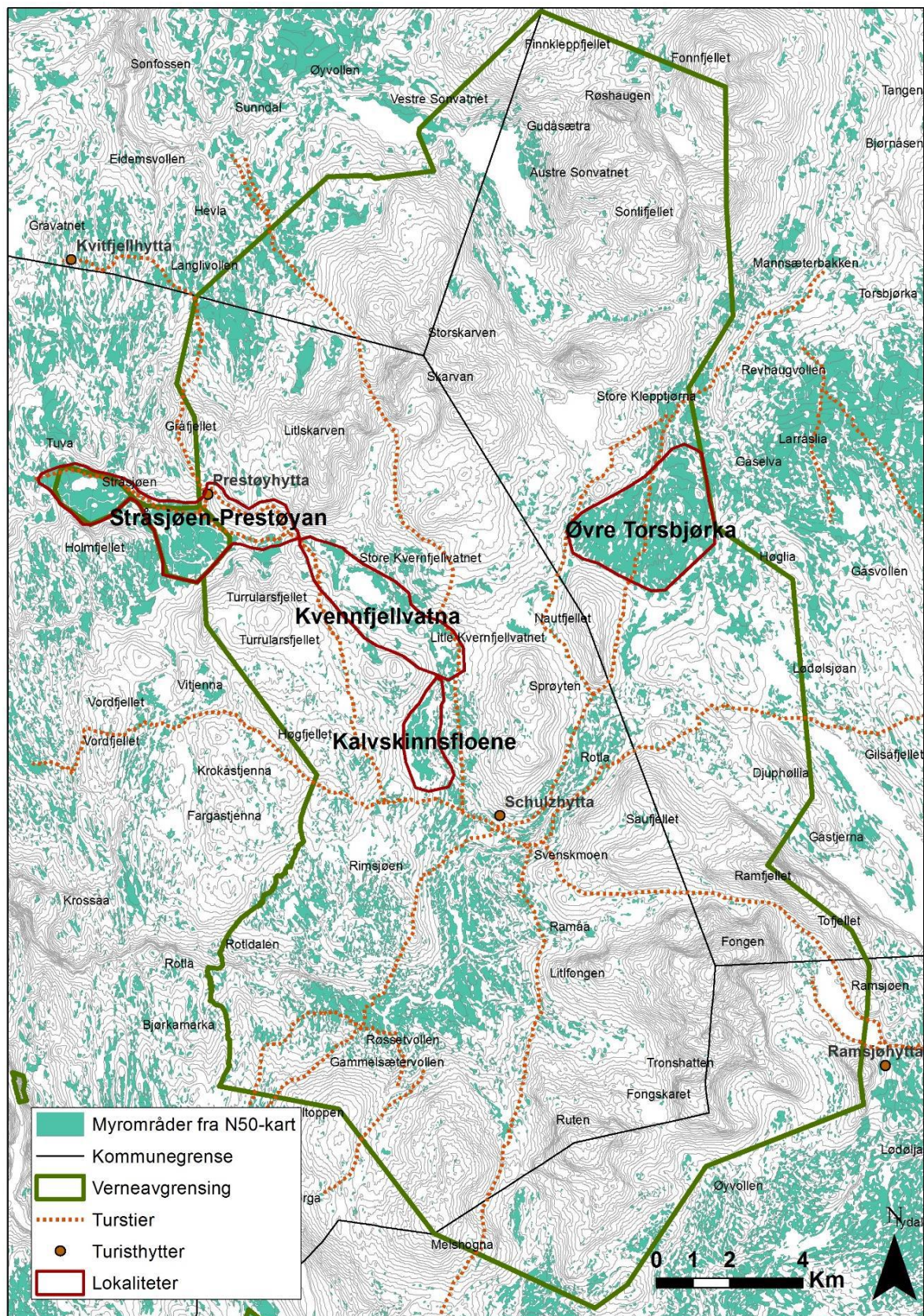
Dette eksempelstudiet sammen med kunnskap fra rapporter og registreringer gjort tidligere i området er grunnlaget for vurdering av sårbarheten for naturverdiene langs ferdselsårene i nasjonalparken. Det kan være behov for ytterligere undersøkelser, særlig der en kan forvente økt ferdsel.

*Stråsjøen. Foto:
Marit S. Berger*

Figur 2 Skarvan-Roltdalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyen naturreservat med fire områder valgt ut for sårbarhetsvurdering for fugl og vegetasjon (case-studier): Stråsjøen-Prestøyen, Kvern fjellvatna, Kalvskinnsfloene og Øvre Torsbjørka (kun fugl). Myrreal fra kartlag N50 og turstier er vist.

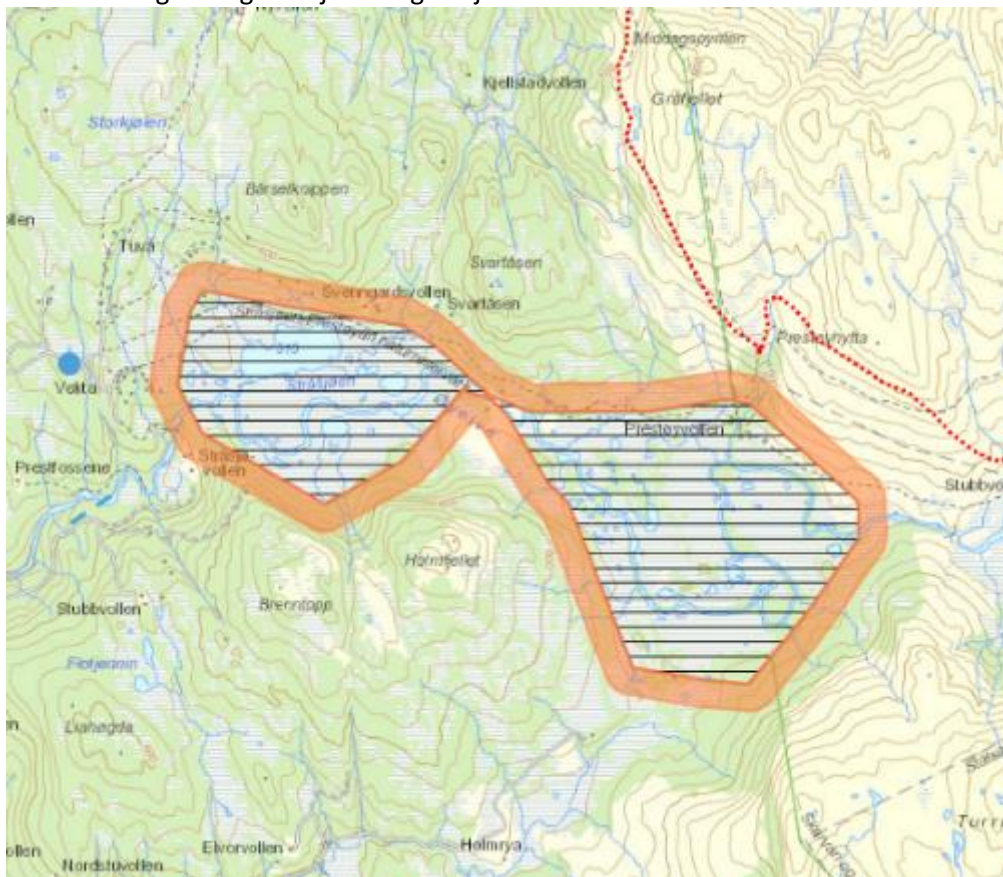

Kort oppsummering fra case-studiene med forslag til avbøtende tiltak:

Startpunkt Vekta i Innbygda, Selbu: Stråsjøen – Prestøyen - Høystakken

Tatt ut til case-studie på grunn av hytteområde og mye brukt sti langs nordsiden av området. Området Stråsjøen - Prestøyen naturreservat står i en særstilling når det gjelder betydningen for vannfugl (86 observerte arter), også myrene har stor botanisk verdi. Det er flere arter med høy sensitivitet, her kan eksempelvis nevnes sivhauk, vipe og horndykker. Ferdsele er i dag kanalisert langs en klopplagt sti. Stien er delvis en gammel ferdselsveg og klopplagt av Stråsjøen hytteforening og private hytteeiere. Det er i praksis disse som i dag vedlikeholder klopplaggingen.

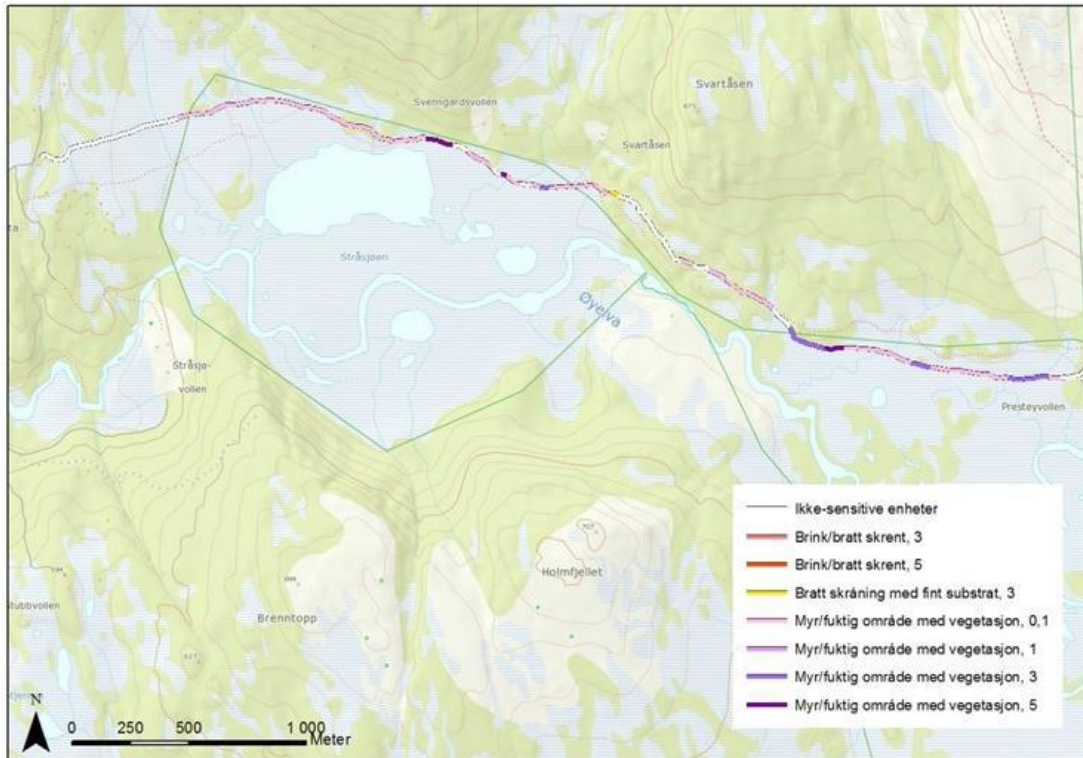
Den etablerte stien langs nordsiden av naturreservatet ligger stort sett i forsvarlig avstand til de aktuelle hekkende vannfuglartene i området, samtidig som de besøkende får mulighet til å oppleve det rike dyrelivet. På nordøst-siden av Stråsjøen ligger stien litt for nært og eksponert inn mot sjøen. Kart med markert 200 m buffersone på utsiden av vernegrensa i figur 3, (markeringen på kartet er bare en illustrasjon og ingen utvidelse av vernegrensa eller endring av vernestatus). Manglende buffersoner er et problem i de fleste norske verneområder, så også for Stråsjøen-Prestøyen naturreservat. Det er ikke ønskelig med tilrettelegging av ferdsel i området utover den eksisterende klopplagte stien. Det er aktuelt å se på trasevalget for eksisterende sti for å få en bedre løsning i forhold til fugleliv og slitasje av vegetasjon.

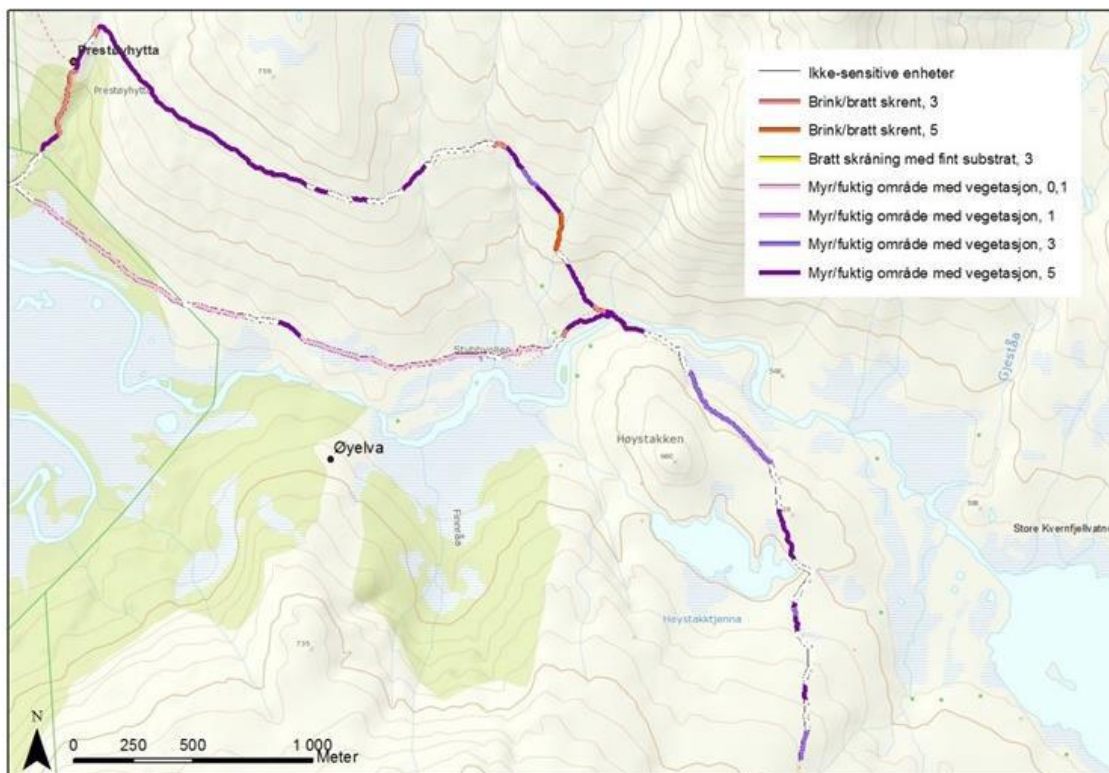
Figur 3. Stråsjøen –Prestøyen naturreservat med markert 200m buffersone i oransje på utsiden av vernegrensa. Buffersonen er bare en illustrasjon og innebærer ingen endring av vernestatus. Rødstiplet sti er dagens turiststi.

Stistrekningen er vurdert i forhold til sårbarhet på vegetasjon ut fra dagens tilstand. Klopplagte strekninger på myr får lav sårbarhet. Strekingen fra Stråsjøen til Prestøyvollen (figur 4) er i stor grad klopplagt og er med unntak av noen korte partier lite sårbar. Strekingen fra Prestøyvollen og opp til Prestøyhytta og videre langs merket turiststi forbi Høystakken (figur 5) er ikke klopplagt og har med

unntak av noen korte partier høy sårbarhetsgrad. Nedre sti som går inn til to hytteeiendommer er klopplagt og derfor fått lavere sårbarhetsverdi.

Figur 4. Stistrekning Stråsjøen – Prestøyvollen. Høy verdi = Høy sårbarhetsgrad.

Figur 5. Stistrekninger Prestøyhytta – Høystaktjøenna.

Forslag til tiltak med bakgrunn i sårbarhetsvurderingen:

Vekta- Prestøyvollen

Trekke stien lengre vekk fra Stråsjøen i nordøst. Vurdere muligheten for å etablere et fuglekikketårn/skydd et sted langs traseen.

Prestøyvollen – Prestøyhytta - Høystakken

Gjennomføre tiltak dvs. klopplugging/steinsetting på sti fra Prestøyvollen og opp til Prestøyhytta. Dette er ikke turiststi for turistforeningen i dag, men er mye brukt av fotturister som kommer fra innfallsporten Vekta.

Fra Prestøyhytta og innover forbi Høystakken må trasevalget vurderes grundig før en setter i verk ytterligere tiltak. Her er det sett på tre alternative løsninger:

- a. Dagens turiststi går i sårbart terreng som krever tiltak (klopplugging/steinsetting), men har den fordelen at den går utenom Stråsjøen – Prestøyen naturreservat, og er til lite sjenanse for hytte-eiendommene.
- b. Alternativt kan en gå ned igjen på Prestøyvollen og gå klopplagt trase forbi de to hyttene og inn på brua ved Høystakken, området før og etter brua er utfordrende og krever klopplugging/steinsetting. Dette alternativet vil berøre naturreservatet, men eksisterende sti her er vurdert som akseptabel ut fra hensynet til fugl.
- c. Alternativt kan en se på en helt ny løsning der en går ned til Prestøyvollen går stien fram til beitelagets bru over til Finnråa og finne en trase her enten langs elva eller oppe i lia for så å passere Høystakktjenna på sørsiden og komme inn på eksisterende turiststi her. Alternativet langs elva berører gode fuglebiotoper og er lite ønskelig.

En må her velge en løsning som kanalisere ferdsele i området til en felles trase både for turistforeningen, hyttefolk og andre fotturister på tur fra Vekta og inn mot Kvern fjellvatna og Schulzhytta. Alternativene b eller c kan løse dette, men har begge sine utfordringer i forhold til slitastjesvak mark, hensyn til reindrift og hensyn til eksisterende hytter. Ved å opprettholde dagens løsning (a) vil fortsatt b og c brukes.

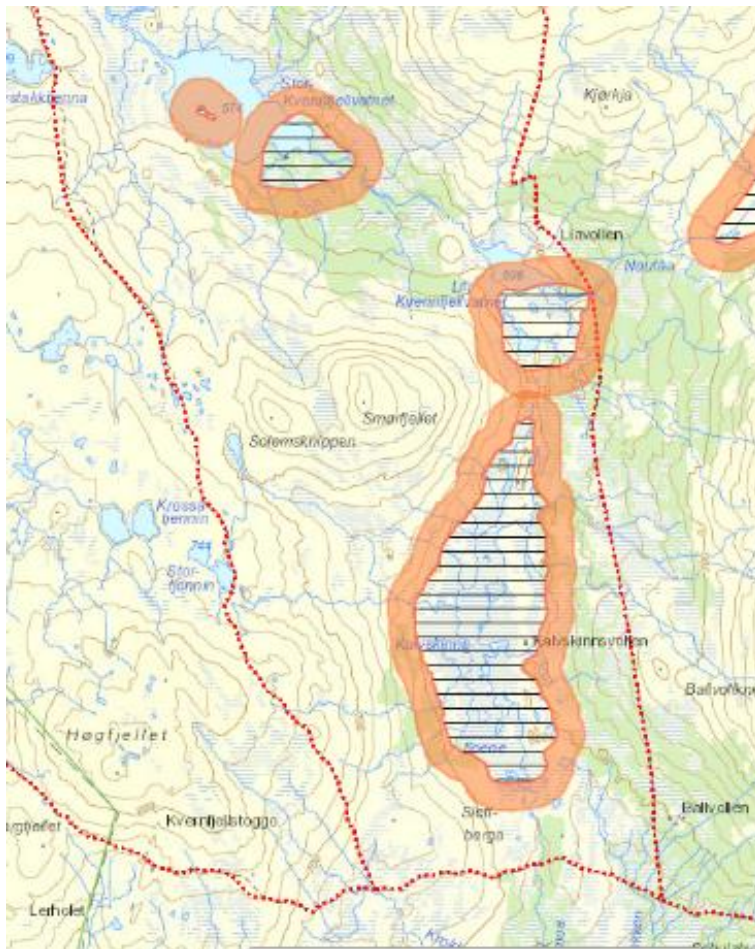
Konklusjonen er at alternativene b og c utredes nærmere før endelig valg av trase fra Prestøyvollen til forbi Høystakken.

Kvern fjellvatna

Det er spor etter Kvernsteinsbrudd på begge sider av Kvern fjellvatna, og gamle kart viser at det har vært ferdselsveger på begge sider fra Høystakken forbi vatna og innover til Kalvskinnsfloene hvor vegene møttes.

For fuglelivet er det selve vatna (Store og Lille Kvern fjellvatn) som er viktig. Det er observert 49 arter av fugl. Spesielt peker en på holmene i Store Kvern fjellvatn og våtmarksområdene sør for Lille Kvern fjellvatn som viktige hekkelokaliteter. Området berøres i liten grad av dagens stier, og det anbefales ikke ytterligere tilretteleggingstiltak for ferdsel her.

Turiststien forbi Høystakktjenna er vurdert i forhold til vegetasjon, og er sårbar for tråkkaskader og slitasje, se figur 5.

Figur 6 . Fuglehabitat med 200 m buffersoner i oransje ved Kvennfjellvatna og Kalvskinnsfloene. Merka turiststier i rødt. Markeringene er bare en illustrasjon og innebærer ingen endring av vernestatus.

Det har vært tanker om omlegging av turiststien inn langs Kvennfjellvatna og videre innover Kalvskinnsfloene. Med bakgrunn i vegetasjonskart vurderes strekningene forbi vatna som utfordrende i forhold til tråkkaskader og slitasje på grunn av mye myr og fukthei, samt kronglete terreng.

Det foreslås ingen tiltak for tilrettelegging av ferdsel her.

Kalvskinnsfloene

Det går en gammel ferdselsveg over Kalvskinnsfloene, og en ønsket derfor å vurdere om dette var en aktuell lei for kanalisering av dagens ferdsel innover mot Schulzhytta. Traseen ligger på relativt tråkksterk mark på store deler av strekningen, jf. figur 20 i rapporten.

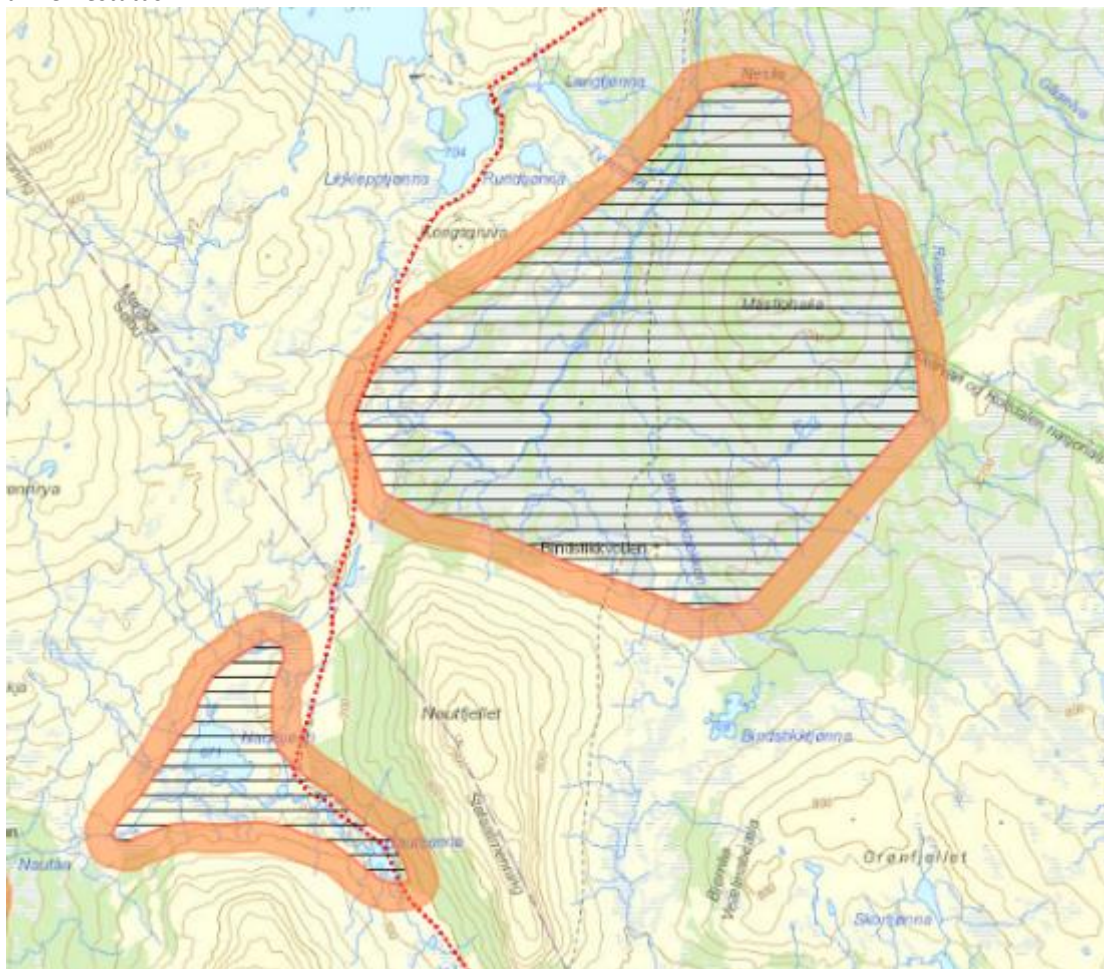
Det er observert 25 fuglearter her, men lokaliteten er relativt dårlig kartlagt. Det må spesielt nevnes en spillplass for dobbeltbekkasin midt inne på floene. Området er relativt urørt i dag og det anbefales ikke at det legges ut nye stiler som berører området.

Det foreslås ingen ytterligere tiltak for tilrettelegging av ferdsel her. Eksisterende turiststi forbi Solemsknippen og Høggjellet beholdes. Tursti fra Skarvsalen til Schulzhytta er lite brukt og beholdes slik den er i dag.

Øvre Torsbjørkdalen

Området er relativt lite berørt av ferdsel i dag. Traseen for turiststien fra Mannseterbakken passerer nord-vest for lokaliteten. Den gamle stileia opp Torsbjørkdalen og over mot Bindstikkvollen benyttes lite i dag. Lokaliteten er kun vurdert i forhold til sårbarhet på fugl. Det er observert 70 arter i området. Ved befaringen i 2016 ble blant annet rødlisteartene brushane, blåstrupe, sivspurv og gjøk observert.

Figur 7. Fuglehabitat med 200 m buffersoner i oransje i Øvre Torsbjørkdalen og ved Nauttjønnna. Merket turiststi fra Mannseterbakken mot Schulzhytta i rødt. Markeringene er bare en illustrasjon og innebærer ingen endring av vernestatus.

Det foreslås ingen ytterligere tiltak for tilrettelegging av ferdsel her. Turiststien er relativt lite brukt.

Vurdering av stistrekninger utenom casestudiene.

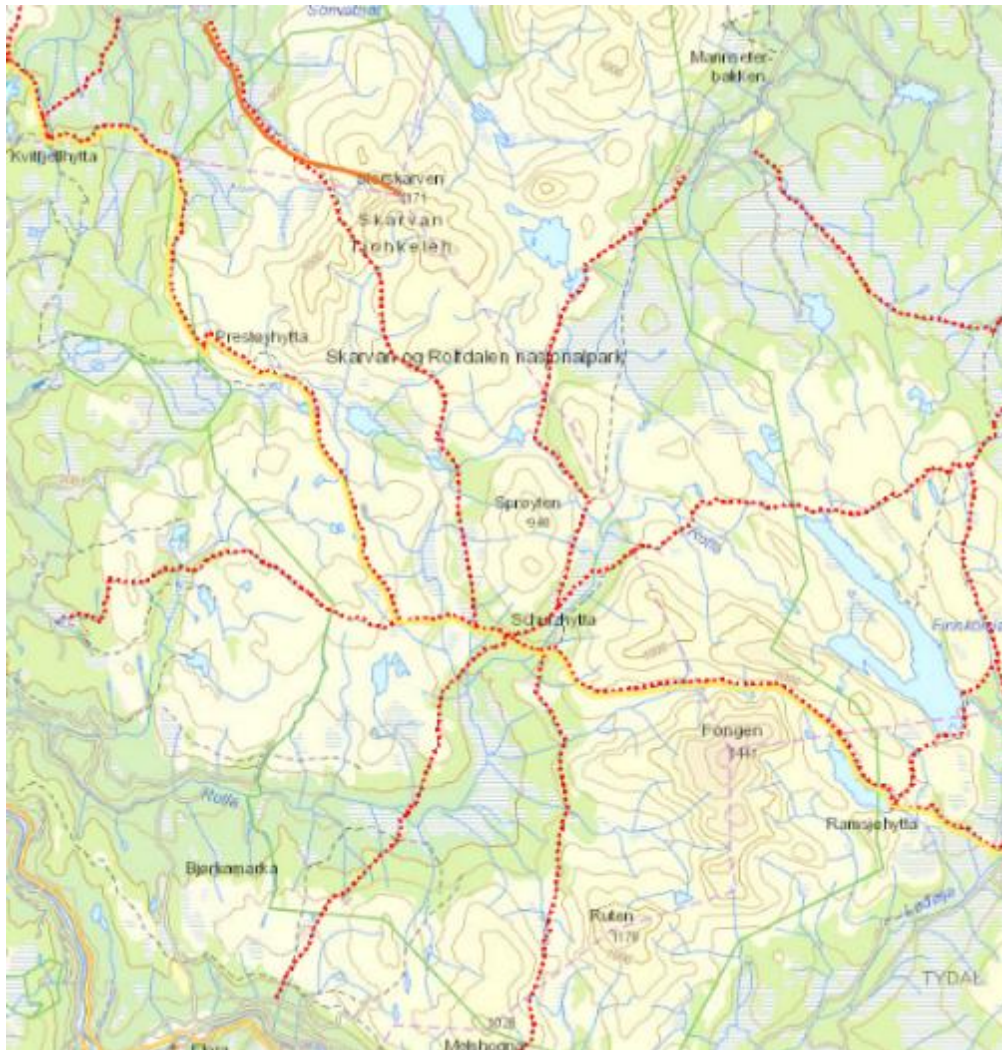
I figur 8 er sommerløypene for turiststiene avmerket med rød stiptet strek. Alle stiene går i områder med en god del myr og våte partier.

«Norge – på – tvers» og topptur til Storskarven er illustrert med henholdsvis gult og oransje på kartet. Disse stiene er mest brukt. Turistforeningenes «Norge-på-tvers»-rute har ca 350 - 400 registreringer hvert år i tillegg til de som går deler av ruta. Strekingen følges opp med klopplegging og eventuelle omlegginger vurderes i et samarbeid mellom forvaltning og turistforeningene (NTT og TT). Det er gjennomført befarings av strekingen Ramsjøhytta – Schulzhytta - Prestøyhytta, der punkt

for klopplugging/steinsetting og omlegging av sti ble diskutert og kartlagt. Telleren ved Sundal registrerer turgåere til Storskarven. Her har antall passeringer fordoblet seg fra 2016 til 2017 (fra ca. 3000 til ca. 6000) Tall fra 2018 viser en liten nedgang. Strekingen er slitasjeutsatt og våte partier med slitasje er nå klopplagt.

De andre stistrekninger har mindre besøk, men må følges opp med vurdering av eventuelle tiltak og eventuelle omlegginger spesielt med tanke på våte partier og myrområder. Nord-Trøndelag Turistforening har meldt inn at de vurderer å legge ned ruta over Skarvsalen til Schulzhytta, men beholde ruta fra Sundal til Storskarven. Videre vurderer de å legge ned ruta fra Mannseterbakken til Schulzhytta.

Figur 8. Turistforeningenes merkede sommerruter i Skarvan og Røldalen nasjonalpark. Gul markering viser «Norge-på-tvers-ruta» Orange strek viser merket rute til toppen av Storskarven.

Spredd ferdsel – topturer/trimposter

Allemannsretten gir oss frihet til å gå hvor vi vil i norsk natur. Trimposter i regi av lokale idrettslag og toptur-konsept genererer en del spredd ferdsel som ikke nødvendigvis følger en merket sti. Dette er nødvendigvis ikke så omfattende at det gir slitasjeproblematikk, men kan være uheldig i forhold til forstyrrelser av fugl og annet vilt, herunder rein. Dette oppfordrer til økt spredd ferdsel. Konseptet Meråker til topps har trimposter på hver topp over 1000 m i Meråker. Det er 13 poster på grensa eller innenfor nasjonalparken, og en post på grensa til Rangeldalen naturreservat. Mest besøkt er

Fonnfjellet og Mannfjellet som ligger på grensa til nasjonalparken med henholdsvis 1850 og 1650 besøk i året Fongen har 550 besøk i året, mens Storskarven har 850 ifølge nettsida til Meråker til topps. Besøket på de øvrige toppene varierer fra 135 (Saufjellet) til 375 (Sonlifjellet), (kilde: nettsiden til Meråker til topps, <https://www.merakertiltopps.com/>)

Av hensyn til fugl og vilt, herunder rein er det ønskelig å styre ferdselen slik at en unngår sårbare lokaliteter. I dette tilfellet er det hensiktsmessig å bevare noen områder som i større grad får være i fred. Det er ikke snakk om å forby ferdsel i noen områder, men heller det å være mer bevisst på hvor trimposter, geocacher mv blir lagt slik at en styrer folk til noen områder og at andre områder da får mer fred. Digital registrering av at en har vært på en topp kan erstatte fysiske kasser på toppene, og dermed bortfall av behov for vedlikehold og ettersyn av disse.

Fra toppen av Stor-Skarven. Foto: Marit S. Berger

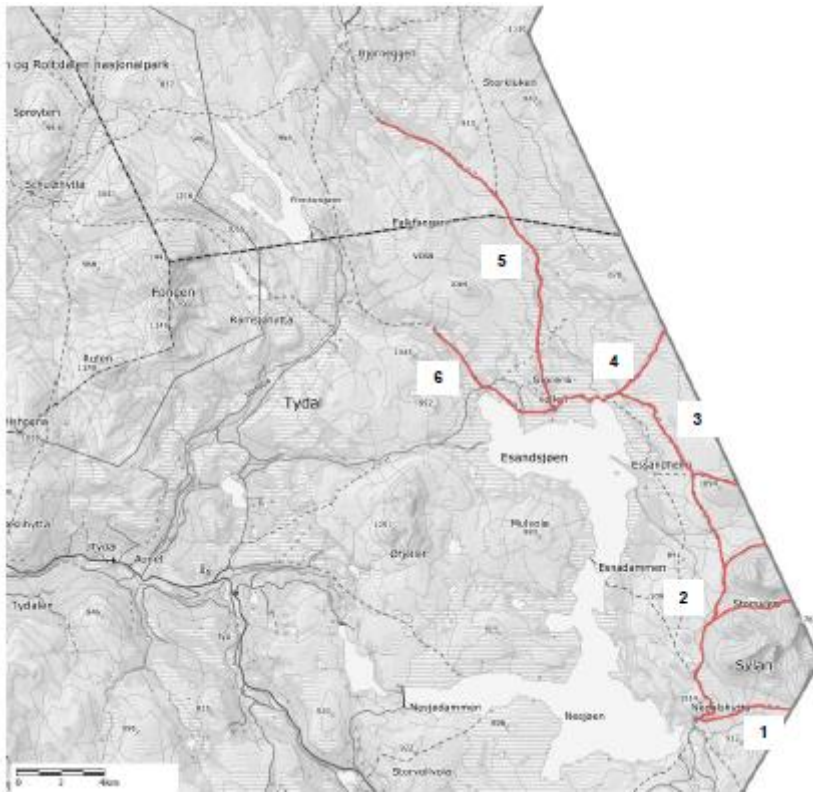

2.1.2 Sylan landskapsvernområde

Sårbarhetsvurdering i forhold til naturverdiene ble utført av Kistefos Skogtjeneste AS på oppdrag for nasjonalparkstyret sommeren 2017. Kartleggingen ble gjort langs de eksisterende turiststiene i området. Rapport fra Kistefoss Skogtjenester nr. 4-2018 inneholder konkret vurdering av den enkelte stistrekning, og med anbefalinger om tiltak. Interessante funn av arter og naturtyper er listet opp i tabell 2. Dette gjelder naturtypene naturbeitemark og slåttemark på Haugvollen, Storerikvollen, Sankåvollen og Essandheim. Videre mulig slåttemyrlokaliteter i Remslia. En del enkeltarter er også registrert langs stiene; så som marinøkkel, brudespore, lappmarihånd, grønnskurle, kastanjesiv, og stortvetann. Når det gjelder fugl ble det blant annet registrert myrhauk, fjellvåk og boltit. Det ble gjort noen tilleggsregistreringer av spillplasser for dobbeltbekkasin i 2018. På generelt grunnlag vil hensynet til fjellrev være viktig ved all tilrettelegging/aktivitet i området. Trondhjems Turistforening har ansvar for turiststiene i Sylan og mange av stistrekningene over myr og våte partier er klopplagt. Det er gjort en samlet vurdering av hver enkelt stistrekning hvor eksisterende tiltak/klopplagging er tatt med i vurderingen. Dette er oppsummert i tabellen under:

Tabell 1. Oversikt stistrekninger i Sylan

Strekning	Nr	Robust	Nokså sårbar	Sårbar	Stikkord
Nedalshytta - riksgrensen	1		x		Utbedre/forlenge eksisterende klopplagging, vurdere steinsetting.
Nedalshytta -N. Fiskåa	2		x		Klopplagging/steinsetting på enkelte punkt. Omlegging og/eller lage steintrapp i tverrdalene
N. Fiskåa - Remslikeppen	3		x		Forlenge/utbedre eksisterende klopplagging.
Storerikvollen - riksgrensen	4			x	Utbedre/forlenge/supplere eksisterende klopplagging. Omlegging av trase trolig vanskelig.
Storerikvollen gjennom Sankkjølen og Rangeldalen	5		x		Klopplagging på enkelte strekninger/punkt. Steinsetting i en skråning.
Storerikvollen mot Skarpdalen	6	x			Forlenging av klopplagging på enkelte punkt.

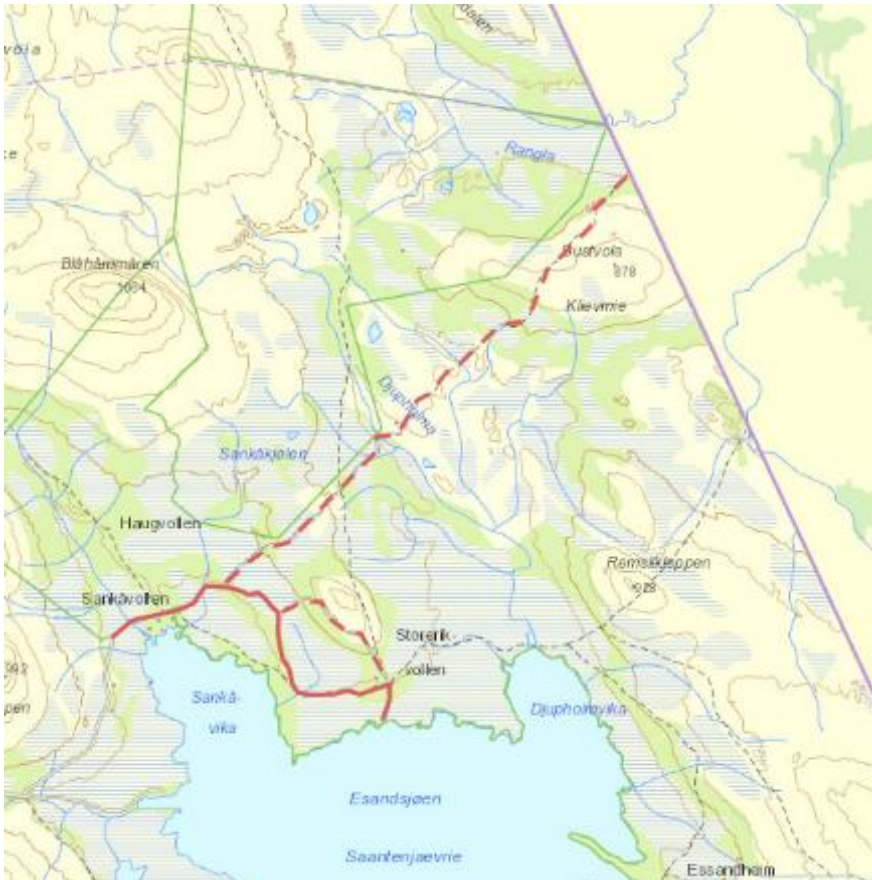

Figur 9. Kart med stiene inntegnet med rødt og nummerert i henhold til tabellen.

Det er ikke gitt noen konkret anbefaling om omlegging av stiene av hensyn til fugle- eller dyreliv. Trafikken av folk er veldig lav i mai- juni og potensialet for forstyrrelse av sårbare lokaliteter vurderes som liten. Det er heller ikke gitt noen konkrete anbefalinger for omlegging av stier av hensyn til planteliv og naturtyper. Det blir presisert at det som er gjort av tiltak som klopplegging er gjort på en god måte, men allikevel er alle stiene med unntak av en, karakterisert som nokså sårbar eller sårbar. Lokalitetene er imidlertid svært utsatt hvis nye typer ferdsel som sykling eller ridning kommer inn, siden kloppingen ikke er egnet for denne typen bruk.

Ridning, sykling og hundespann.

I Sylan landskapsvernområde er sykling, kjøring med hundespann på barmark bare tillatt på veier og kjørespor beskrevet i forvaltningsplanen. Kart med veier og kjørespor vises i figur 10. I forvaltningsplanen er det i tillegg et eget kart for traseer for organisert ridning etter søknad.

Figur 10. Viser veger og kjørespor hvor det er tillatt med sykling og hundespenn på barmark. Heltrukket rødlinje er godt egnet, mens stiplet rød linje er mindre egnet.

Det legges ikke opp til å tillate sykling, kjøring med hundespenn på barmark eller organisert ridning på flere traseer enn det som det er lagt opp til forvaltningsplanen for Sylan. Organiserte sykkelturner bør kun skje langs heltrukket rød strek på kartet over. Det er varslet endringer i regelverket fra sentralt hold både når det gjelder sykling i verneområder og organisert ferdsel.

2.2 Sårbarhet samisk reindrift i forhold til ferdsel

De aktuelle verneområdene ligger i sin helhet innenfor Essand reinbeitedistrikt/ Saanti sijte hvor det drives samisk reindrift. Det er uttalt i verneformålet at samisk reindrift skal kunne utøves innenfor verneområdene. Fjelldriv AS har hatt oppdraget med å kartlegge reindriftenes sårbarhet overfor ferdsel i området. Det er tatt utgangspunkt i samme metodikk som for sårbarhetsvurdering av naturverdier. Reindriftenes sårbarhet er vurdert i forhold til sensitivitet og sannsynlighet for eksponering. Arbeidet er utført i dialog med reinbeitedistriktet. Arealbruken er beskrevet i reindriftskartene som ligger på nettsiden <https://kilden.nibio.no>. Disse kartene sammen med tilleggsinformasjon fra reinbeitedistriktet er brukt som utgangspunkt for vurderingene.

Samisk reindrift og utfordringer med ferdsel i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde.

Påvirkning av infrastruktur og menneskelig aktivitet varierer avhengig av årstid. Studier viser at kalvingstiden, senvinteren og høysommer er de mest sårbare periodene, men at reinen påvirkes negativt av infrastruktur og menneskelig aktivitet resten av året også.

Saanti Sijte har fått fragmentert beitelandet sitt av flere årsaker. Kraftutbygging har gjennom neddemming av store arealer, bygging av kraftlinjer og veier delvis beslaglagt areal og fragmentert resterende arealer. I nyere tid har utbygging av småkraft og utbygging av hyttefelt beslaglagt arealer til beite, samtidig som ferdselen i beiteområdene som følge av dette øker. Verneområdene ligger i sin helhet i Essand reinbeitedistrikt/Saanti Sijte.

Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan har til dels høy tilretteleggingsgrad for det enkle friluftslivet og tellinger viser til dels stor ferdsel i enkelte områder i barmarksperioden. I tillegg har disse områdene også et betydelig omfang av mer tilfeldig ferdsel som følge av mange hytter i randsonene og tilgjengeliggjøring av 1000 meters topper som turmål (apper, fjelltrim). Friluftslivets ekspansjon i fjellområdene bidrar til at reinen får begrenset sin beitero.

Summen av ferdsel, sammen med hvor ferdselen skjer og til hvilken tid bestemmer konsekvensene for samisk reindrift. Konsekvenser av stor ferdsel i beiteområdene har konsekvenser på flere nivåer;

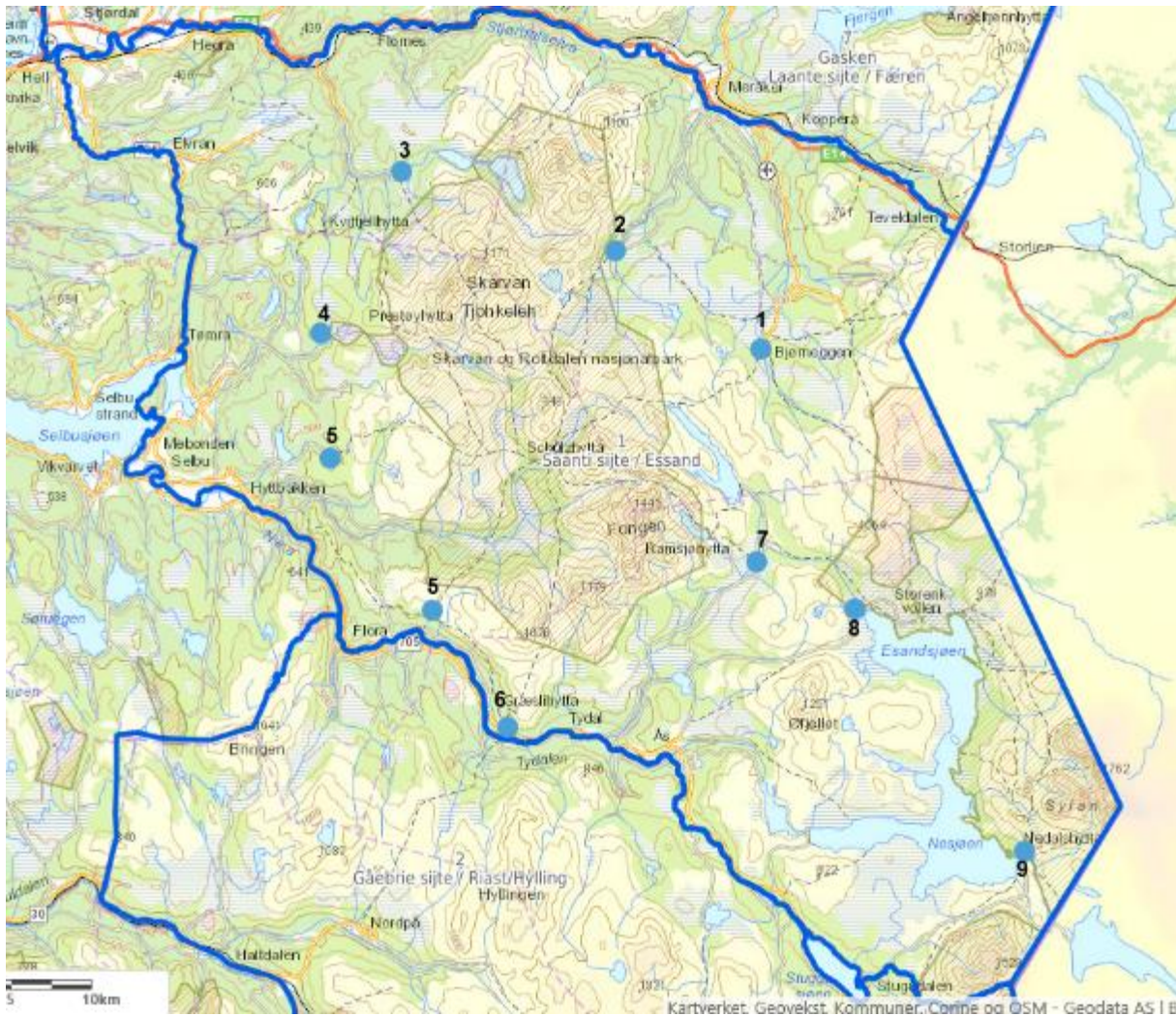
Produksjonsmessig; tap av kalv som følge av forstyrrelse i kalvingsperioden, mindre tilvekst som følge av forstyrrelser om sommeren, lavere reproduksjon som følge av forstyrrelser i brunstperioden, svekket kondisjon som følge av forstyrrelser på tidligvinterbeitene mv.

Driftsmessig; strødd rein som grunnlag for nye konflikter (reinen rømmer landet), økt behov for barmarkskjøring for å holde reinen i beiteområdet og i forbindelse med samling. Dette gir merarbeid og økt behov for mannskap, økt stress for reinen og økt sårbarhet for reinen i forhold til endringer i klima og tap til rovdyr.

På generelt grunnlag er økt ferdsel i form av "nye" former for friluftsliv som sykling, kiting, hundekjøring mv., utfordrende å forene med reindrift. Dette dels pga. et større potensiale for forstyrrelse i tillegg til sumvirkninger med allerede eksisterende ferdsel.

Eventuelle endringer i sesong som innebærer større ferdsel på sen vårsnø og økt ferdsel i fjellområdene i brunstperioden er utfordrende for reinen.

Det er et stort behov for å informere om reinen, samisk reindrift og båndtvang.

Figur 11. Kart over Saanti Sijte/Essand reinbeitedistrikt. Dagens innfallsporter/startpunkt for turer er markert og nummerert.

Kort oppsummering av fokusområder/innfallsporter.

1. **Stordalshytta (tidligere Bjørneggen).** Ligger nord- øst for verneområdene og er innfallsport til nasjonalparken og Sylan fra Meråker. Stordalshytta (sjølbetjent turisthytte) og hyttskrivergården på Gilså er utgangspunkt for stier. Det foreligger planer for ny turisthytte Stordalshytta (tidligere Bjørneggen). Turiststi mot Schulzhytta, Ramsjøhytta og Storerikvollen. **Arealbruk samisk reindrift:** Kalvingsområde for rein, gjerdeanlegg, flyttruter trekkleier. Sårbar for forstyrrelser senvinter og vår, og ved samling av rein. Problem med løse hunder.
2. **Mannseterbakken.** Innfallsport til nasjonalparken fra Meråker. Stor utfartsparkering, i første rekke for dagsturer i og utenfor nasjonalparken. Viktig friluftsområde for Meråker kommune. Utgangspunkt for topturer «Meråker til topps». Turiststi mot Schulzhytta. **Arealbruk samisk reindrift:** Kalvingsområde for rein, sommerbeite luftingsområde på toppene. Sårbar for forstyrrelser senvinter – vår - sommer.
3. **Sundal/Sildra.** Innfallsport til nasjonalparken fra Stjørdal. Stor utfartsparkering ved Sildra, sti til hytteområde ved Sondalsvatnet. P-plass ved Sundal, merket turiststi mot Schulzhytta og Storskarven (ca 3000 passeringer sommeren 2016, økt til over 6000 passeringer i 2017). **Arealbruk samisk reindrift:** Viktig område for reindriften hele året, godt egnet til ulike

- årstidsbeiter. Spesielt området Skrøydalen er viktig kalvingsland. Høyfjellet er viktige luftingsområder i sommervarmen.
4. **Vekta.** Innfallspport til nasjonalparken fra Selbu. Utfartsparkering for hytteeiere og fotturister. Sti til Prestøyhytta ikke T-merket (ca 3000 passeringer sommeren 2016). Skiløyper kjøres opp østover mot nasjonalparken og nordover mot Selbuskogen. **Arealbruk samisk reindrift:** Tidlig vinterland, grenser mot kalvingsland. Vinterbeiter vest for nasjonalparken.
  5. **Hoemskjølen/Heståsen/Flora.** Innfallspporter til nasjonalparken fra Selbu. Mange hytter ved Hersjøen og oppkjørt skiløype innover mot nasjonalparken. **Arealbruk samisk reindrift:** Grenser mot kalvingsland, fungerer som høst og tidlig vinterbeite.
  6. **Gressli.** P-plass og infotavle ved starten av stien inn mot Gresslihytta. Ferdsele er kanalisert langs tursisti/skitrase. **Arealbruk samisk reindrift:** Kalvingsland og tidlig vinterbeite/vinterbeite i situasjoner/klimaforhold der Saanti sijte må nyttes til vinterland.
  7. **Skarpdalen.** Viktig innfallspport fra Tydal til nasjonalparken. P-plass ved sti mot Ramsjøhytta og mot Storerikvollen «Norge-på-tvers»-ruta. Saanti sijte har gjerdeanlegg og sommerboliger i området. **Arealbruk samisk reindrift:** Dette er et driftsmessig viktig område for samisk reindrift hvor kalvmerking og slakting utføres, med dertil hørende oppsamlingsområder, trekk og flyttleier. Viktige luftingsområder, kalvingsland og brunstland. Parkering og ferdsel innenfor dagens p-plass og mot Finnkoidammen vil være utfordrende for reindriften. Det er da bedre å trekke P-plass og stistart lengre ned enn dagens P-plass. Økt ferdsel i området er utfordrende om sommeren da reinen trenger tilgang på luftingsområder og snøfonner i høyfjellet.
  8. **Sankåvika.** Innfallspport med P-plass og veg og sti inn til Storerikvollen og turiststiene videre i Sylan på norsk og svensk side. **Arealbruk samisk reindrift:** Området mellom Essandsjøen og svenskegrensa er smalt og utfordringen ligger i å holde reinen i området gjennom sommeren og å unngå at den drives sørover og ut av reinbeitedistriktet. Kanalisering av ferdsel er derfor sentralt. Det er allerede lagt ned en stitrase i området. Det bør ikke opprettes nye traseer og eventuell gammel merking som ikke følger de offisielle turiststiene må fjernes. Sykling på stinettet her er ikke ønskelig.
  9. **Nedalshytta – Sylsjøvegen.** Mest brukte innfallspport til Sylan fra norsk side. **Arealbruk samisk reindrift:** Området er spesielt viktig for samisk reindrift på sensommeren og høsten, som brunstland og luftingsområder i høyfjellet. Ferdsele i dette området er stor i juli-august-september, og det er store utfordringer for reindriften i denne perioden. Viktige tiltak for å få tilstrekkelig ro for reinen er kanalisering av ferdsel og god informasjon til fotturistene. Båndtvang for hund må overholdes. Villparkering langs Sylsjøvegen kan stenge viktige flyttleder og regulering av parkeringen i perioder bør vurderes. Telledata for stien mot Storerikvollen/Storsylen viser en daglig trafikk på i snitt 121 personpasseringer i august og september 2017 (snitt på helgedager er 254). For villreintrekk regner en at >30 personpasseringer pr dag vil ha en negativ effekt, og ved større ferdselsintensitet enn 220 gir ferdselen en barriereeffekt. Vi har ikke tilsvarende tall for tamrein. Men det gir en indikasjon på at ferdselen i Sylan har et nivå som er utfordrende for reinen og reindriften.

Trender og hensyn til samisk reindrift

«Norge – på tvers» følger etablert stinett og folk går her hele året. Spesielt i yngletiden (perioden fra april og fram til St. Hans) vil ferdsel virke forstyrrende på kalvende rein og annet vilt. God informasjon om forholdsregler og båndtvang er svært viktig i denne perioden.

Toppturer i regi av idrettslag mv. Dette kan virke motsatt av kanalisering særlig hvis turmålene ikke ligger langs det etablerte stinettet. Det bør tillegges arrangørene et særlig ansvar om å informere om sårbare tider og områder for ferdsel i forhold til samisk reindrift og dyreliv. Toppturer legges ofte til dager med fint og varmt vær og er sammenfallende med når reinen har behov for å trekke opp i høyden for lufting og avkjøling.

Digital tilrettelegging i form av turer som ikke er merket i terrenget men bare digitalt på en app eller nettside kan ha tilsvarende effekt som turposter/trimbøker. Et system for kvalitetssikring av slike tilbud bør utredes.

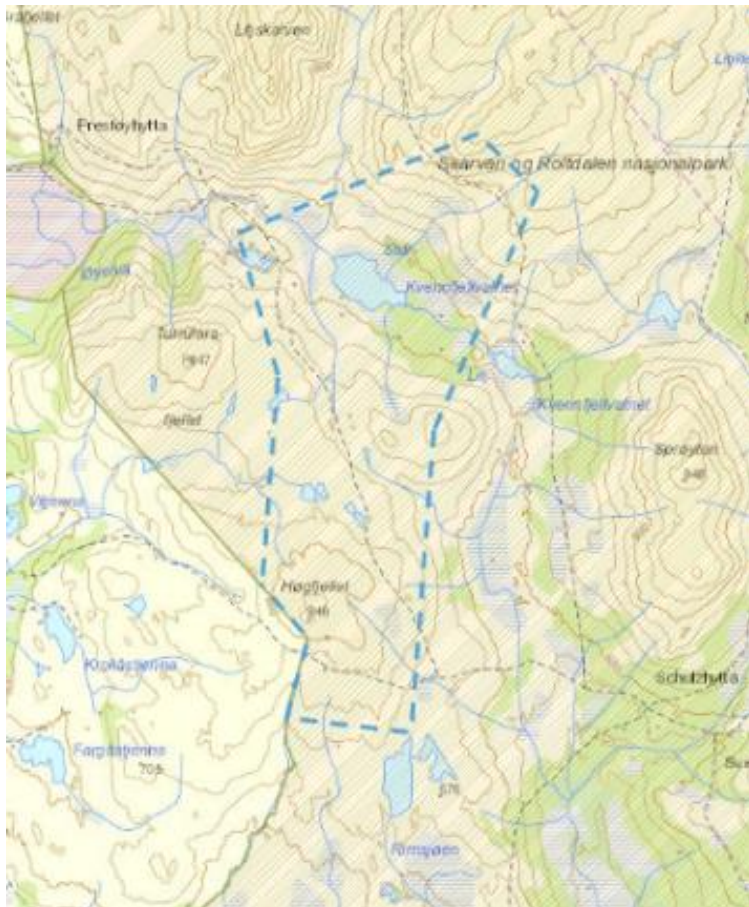
2.3 Sårbarhet kulturminner

Det er ikke gjennomført egen sårbarhetsvurdering av kulturminner. Det vises derfor til beskrivelsene i forvaltningsplanene, og rapporter laget i forbindelse med verneprosessen.

Samiske kulturminner. I forvaltningsplanen for Skarvan og Roltdalen opplyses det at det er kartfestet 45 samiske kulturminner. Det er et stort potensiale for å finne mer samiske kulturminner innenfor nasjonalparken. I Sylan ble det i verneprosessen utført kartlegginger med funn av samiske kulturminner eldre enn 100 år særlig i Skarpdalen og Sankåvika, men også i Rangeldalen og ved Fiskåa. Landskapet preges i dag mer av samisk reindrift enn av tradisjonell utmarksbeite og slått.

Automatisk fredete kulturminner. På Stormoen og ved Liavollen finnes 2000 år gamle jernvinneanlegg. Det er potensiale for finne flere både jernvinneanlegg og andre kulturminner langs vann og vassdrag og i nærheten av setervollene i nasjonalparken.

Nyere tids kulturminner. Kulturminner fra kvernsteinsdrift, gruvedrift og alle setervollene synliggjør betydningen området har hatt for bygdefolket særlig i Selbu fra 1500-tallet og opp til i dag. I verneprosessen ble et sentralt område for kulturminner fra kvernsteinsdrifta sonert ut i en egen forvaltningssone A. Innenfor dette området er verneforskriften strengere. Her er det ikke lov å fjerne løse steiner. Det er ikke åpnet for å gi dispensasjon til oppføring av bygninger, gjerder/sanketrøer, bygging av bruer, legging av klopper og sikringstiltak knyttet til nedlagte gruver og kvernsteinsbrudd. Reglene for motorisert ferdsel på barmark er også betydelig strengere her.

Figur 12. På kartet er sone A med spesielt vern for kulturminner fra kvernsteinsdrifta avmerket.

Av nyere tids kulturminner i Sylan er det sefrak-registrerte bygninger og ruiner på Storerikvollen og Haugvollen(ruin). Den eldste delen av turisthytta på Storerikvollen er fra 1896, og turistforeningens virksomhet startet tidlig på 1920-tallet. Det har vært ferdsel over fjellet mot Sverige gjennom alle tider med Karolinernes dødsmarsj i 1718/19 som det mest dramatiske, samt utstrakt losing av flyktninger over grensa under 2.verdenskrig.

Figur13. Viser Sone A og kvernsteinsbrudd som Selbu Kvernstenslag ønsker å rydde og tilrettelegge for besøk. 1.Kvittytten, 2. Stubben, 3 Knippen, 4. Lerhølet, 5. Hallvararbeidet, 6. Trettarbeidet. Sommerturiststiene er markert med rødt. Stien fra Heståsen går like i nedenfor Trettarbeidet (pkt. 6).

2.4 Reiselivet

Reiselivet i og rundt Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan er ikke organisert i noe felles destinasjonsselskap. Det er tett kontakt med lokale næringslivsforeninger og forum for å få en oversikt over aktørene. Det er med bakgrunn i dette laget en oversikt over reiselivsaktører som kan ha en eller annen interesse eller relasjon til de aktuelle verneområdene. Tabell over alle reiselivsaktørene er lagt i vedlegg 1. I tabell 2 er de reiselivsaktørene som opererer delvis inne i verneområdene listet opp.

Figur14. Figuren illustrerer reiselivsorganisasjoner og bedriftssammenslutninger i og rundt Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Tabell 2. Reiselivsaktører som opererer delvis inne i verneområdene.

Navn på aktør/firma	Kommune/verneområde	Type tjeneste/aktivitet
Dyrhaug ridesenter	Tydal/Alle	Rideturer i Sylan 2-7 dager
Sylan opplevelser	Tydal/Sylan	Sykkelturer
Fjellguiden Tydal	Tydal/Sylan	Båtskyss, båtutleie, lavvoutleie, hytteutleie, isfisketurer, guidete fjellturer, snøscootertransport
Tydal grunneierlag	Tydal/ Sylan, Sankkjølen, Skarvan og Roltdalen	Salg av fiskekort
Aune sameie	Tydal/ Sylan, Sankkjølen, Skarvan og Roltdalen	Salg av jakt- og fiskekort
Fjelldriv AS	Tydal/Sylan	Naturveiledning og ulike naturbaserte tjenester.
Trondhjems Turistforening	Tydal, Selbu og Meråker/Alle	Nedalshytta, Storerikvollen, Ramsjøhytta, Græslhytta, Schulzhytta og stinett. Salg av jakt ved Nedalshytta.
Nord-Trøndelag Turistforening	Selbu, Stjørdal og Meråker/Skarvan og Roltdalen	Prestøyhytta, Kvittfjellhytta, Bjørneggen og stinett
Thomas Angell Stiftelser	Tydal/Sylan	Utleiehytter og salg av jakt og fiske
AS Meråker Brug	Meråker/Skarvan og Roltdalen, Rangeldalen	Utleiehytter og salg av jakt og fiske
Selbu Fjellstyre	Selbu/Skarvan og Roltdalen	Utleiehytter og salg av jakt og fiske
Fjellstyrene i Stjørdal og Meråker	Stjørdal og Meråker/Skarvan og Roltdalen	Utleiehytter og salg av jakt og fiske
Bruksberettigete i statsalmenningen	Selbu/Skarvan og Roltdalen	Utleie av seterhus i forbindelse med jakt.

Turistinformasjon er ulikt organisert i kommunene rundt Skarvan og Roltdalen og Sylan. Tydal har turistinformasjon på rådhuset i tilknytning til servicetorget. I tillegg er det turistinformasjon i Stugudal i regi av Stugudal Handverk og Fritid og Væktarstua hotell. På 705 Senteret i Ås er det forvaltningsknutepunkt for verneområdene med kontor for nasjonalparkforvalteren og en utstilling om verneområdene. Tydal kommune har i tillegg laget et brosjyrestativ med aktuell turistinfo for kommunen som er plassert ut på en rekke reiselivsbedrifter i kommunen. Videre driver kommunen nettstedet sylan.no.

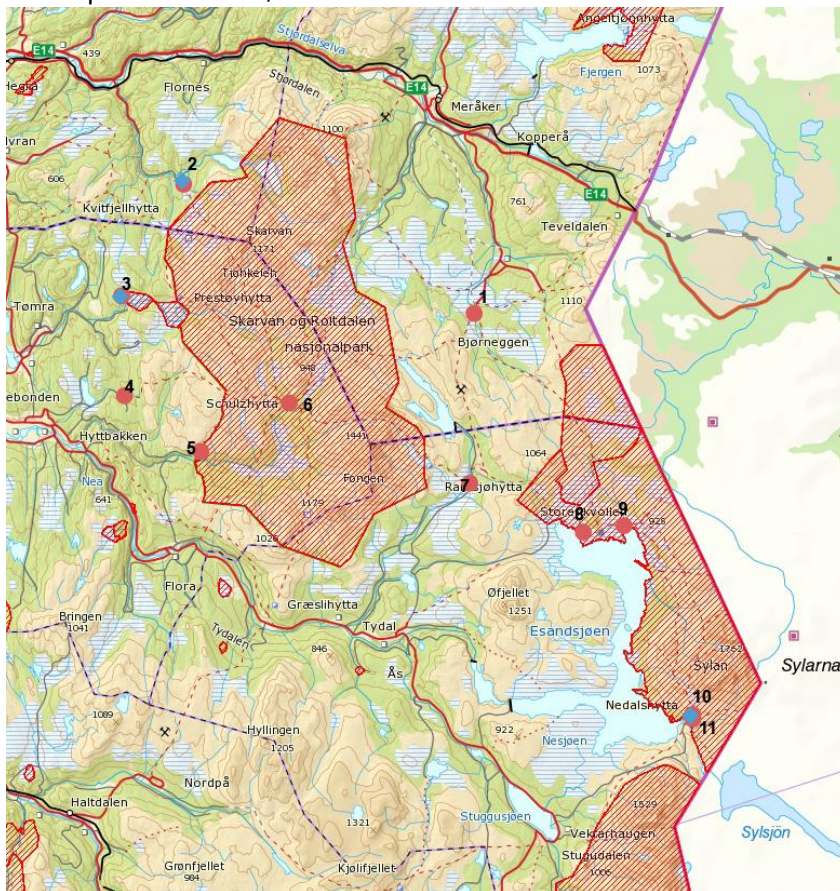
I Selbu, Stjørdal og Meråker er det ikke egne turistkontor. Her er det basert mer på informasjon på nett med nettstedene: visitselbu.no, visittrondheim.no/region/Stjørdal og www.meraker-storlien.com. Det er videre laget et eget nettsted for Regional turistveg 705 www.705.no, som dekker aktiviteter og tilbud langs fv. 705.

Aktuell turistinformasjon finnes ellers på hoteller, campingplasser og andre reiselivsbedrifter.

2.5 Den besøkende

2.5.1 Ferdelsundersøkelse 2016

Det er gjennomført ferdelsundersøkelse i 2016. Resultatene fra denne er presentert i NINA rapport 1377 «Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde sommeren 2016». Det ble gjennomført en todelt spørreundersøkelse. Den første delen besto av et enkelt registreringskort plassert ut i 11 selvregistreringskasser. Kassene ble plassert i starten på stier inn i områdene, samt ved Schulzhytta i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og ved Djupholma i Sylan landskapsvernområde. Det ble levert 2504 svarskjema i kassene. På disse hadde 845 skrevet ned sin e-postadresse for å kunne delta på en grundigere etterundersøkelse på e-post. Det var 432 som svarte på etterundersøkelsen.

Figur 15. Kartet viser punkt for selvregistreringskasser (rød sirkel) og automatiske tellere (blå sirkel) i 2016.

Nedenfor er de mest sentrale resultatene listet opp:

- 83% av svarene var fra nordmenn. Av disse var 25 % lokale mens 75% var tilreisende (ikke fra Selbu, Tydal Stjørdal eller Meråker).
- Alder og kjønn samsvarer godt med besøkende i andre nasjonalparker i Norge. Andelen nordmenn er relativt høy, og mange av dem har sterk tilknytning til området. Sylan grenser mot Sverige og det er felles rutenett med turiststier. Det er da naturlig at flertallet av utlendinger er svensker.
- 40% var på besøk i området for første gang. De fleste 1.gangsbesøkende hadde turen i Skarvan og Roltdalen og Sylan (SR&S) som hovedmål med turen og ikke som del av en rundreise eller som en avstikker.
- De fleste fulgte merketete stier eller tydelige stier (76 %), kun 4 % gikk bare utenfor sti.

- Det var stor andel lavpurisme blant nordmenn, høyere grad av høypurister blant utlendingene. Høy purisme = foretrekker lav grad av tilrettelegging og lite folk. Liten grad av purisme vil si at de setter pris på tilrettelegging som stimerking, skilting, bruer, klopplegging osv.
- Områdene brukes hele året, men mest om sommeren.
- Viktigste motiv for å besøke SR&S var naturopplevelse, oppleve villmark, føle frihet, fred og ro. Det var størst interesse for turfriluftsliv (turer til fots og/eller på ski), deretter høstingsfriluftsliv (bærplukking, jakt osv.), moderne friluftsliv og minst interesse for motoriserte utendørsaktiviteter (båtsport, snøscooter mv). Fottur og topptur til fots er hovedformål om sommeren og skitur både i og utenfor merkete skispor/oppkjørte spor om vinteren.
- Nedalshytta er mest brukte innfallsport i Tydal tett fulgt av Sankåvika og Stugudal (vinter), Vekta mest brukt i Selbu, Sildra og Sunndal i Stjørdal, Bjørneggen og Mannseterbakken i Meråker.
- Ca. 40 % av de besøkende overnatter i SR&S, 70 % i nærheten. Turisthytte dominerer som overnattingssted.
- Når det gjelder informasjon ønsker de besøkende spesielt kart, turforslag og beskrivelser av attraksjoner. de mest brukte informasjonskanalene er internett (utenom sosiale media, app o.l.), bekjente og turistinformasjon .
- De besøkende ønsker informasjon i forkant av turen eller på P-plass (utgangspunkt for turen).
- Vernestatus påvirker i liten grad valg av besøk. Det er viktigere for utlendinger og førstegangsbesøkende. De fleste visste at området var vernet før besøket. Nesten samtlige syntes det var positivt at områdene var vernet
- 14 % hadde opplevd negative eller forstyrrende hendelser. Dette var slitasje av stier, motorferdsel og trengsel.
- Det var ulike meninger om stiene bør brukes til sykling og ridning. 15 % er helt enig i at stiene kan benyttes til dette, mens henholdsvis 19% (sykling) og 14 % (ridning)er helt uenig.
- Resultater for hver enkelt innfallsport: flest lokale besøkende på Heståsen, Sunndal, Vekta og Bjørneggen (84-49%). Størst andel førstegangsbesøkende fra Bjørneggen, Vekta og Storerikvollen. Størst andel høypurister fra Bjørneggen, lavest fra Storerikvollen og Sunndal. Størst andel som går utenom stier fra Bjørneggen og Heståsen. Lavest fra Nedalshytta og Storerikvollen.
Færrest som overnattet innenfor verneområdet fra Sunndalen og Vekta.
Flest på dagstur fra Sunndal, færrest fra Schulzhytta og Djupholma. De ulike innfallsportene er forskjellig når det kommer til behovet om informasjon, innsats og tiltak alt etter hvordan naturforhold/kulturverdier og bruk er på stedet. Her understrekes det viktige prinsippet om differensiert forvaltning.
- Det var høy tilfredshet på dagens tilrettelegging. Av forbedringer var merking og skilting mest foreslått. Folk var mest positive til tiltak som: klopplegging, bruer, omlegging av stier for å verne sårbar natur, gapahuk/nødbuer, info ved innfallsportene, skilt og merking. Folk var minst positive til tiltak som: etablering av bålplasser/framkjøring av ved, nedlegging av stier for å oppnå større sammenhengende områder uten tilrettelegging.
- De besøkende opplevde til en viss grad forstyrrelser eller negative hendelser, for det meste var det ulike former for slitasje og trengsel som ble påpekt.
- Når det gjaldt utvikling av nye tilbud i området var folk mest positiv til bedre offentlig transport til innfallsportene, serveringstilbud og tilrettelegging av teltplasser. De var ikke positive til: økt standard og pris på overnatting, tillatelse til idrettsarrangement, tilrettelegging for campingvogner og det å fly inn folk til fjelltopper o.l.

- Det var tilsynelatende ingen store konflikter mellom dagens bruk, brukernes preferanser og verneformålene i områdene.

Konkrete råd fra rapporten vedrørende tilrettelegging for besøkende og videre utvikling:

Det er viktig at forvaltningstiltak og tilrettelegging ivaretar områdets særpreg og tradisjonell bruk av området. Det er en lav andel høypurist-brukere og de besøkende stiller seg positive til mange ulike tiltak og tilrettelegging. Dette gir noen klare fordeler for å kunne styre bruk i områdene. Samtidig er det mange besøkende med tidligere erfaring i området, som det er vanskeligere å endre bruken til. Disse er kjent i området og har gjerne spesielle plasser de vil oppsøke eller steder de ønsker å gå. Dersom en skal kanalisere ferdsel i området er det hensiktsmessig å styre bruk til utvalgte (korte) rundturer eller turer til attraksjoner, som er noe de besøkende etterspør. For at dette skal være vellykket kan det blant annet benyttes fysisk tilrettelegging. Tilretteleggingen bør likevel ikke være dominerende, men være naturtilpasset og enkel for å ivareta natur- og villmarksopplevelsen. Det kan for eksempel brukes gangbaner og kloppegging av partier, så lenge forvaltningen er flink til å forklare hvorfor tiltakene er gjennomført. Samtidig bør eventuelle tilrettelegging/tiltak ikke være ødeleggende for opplevelsen som de besøkende ønsker, knyttet til stillhet og ro og villmark. Utvalgte turer kan med fordel utformes slik at de besøkende har mulighet til å finne stille og rolige plasser å være for seg selv langs traseen. Dette vil også være med på å unngå at de besøkende får følelsen av å bli kanalisert i flokk. Forvaltningen bør tenke på at et viktig motiv for de besøkende til å bruke området er å føle frihet. De tiltak som eventuelt iverksettes bør ikke føles som tvang, men være utformet på en slik måte at det blir et naturlig valg for de besøkende. Her kommer informasjon igjen inn som en viktig faktor for å oppnå vellykket besøksforvaltning.

2.5.2 Resultat ferdselstellere 2016 -18

Det var satt ut ferdselstellere ved stien fra Sunndal og opp til Storskarven, ved stien opp fra Nedalshytta og mot Storerikvollen/Storsylen og ved stien fra Vekta og mot Schulzhytta i 2016. De samme tellerne stod også ute i 2017, unntatt telleren ved Vekta som da ble flyttet til Skarpdalen ved stien inn til Ramsjøhytta. Tellerne har også stått ute på samme sted i sommersesongen 2018. Tellerne kan gi tall for passeringer helt ned på time-nivå.

Tallene viser ikke uventet at det er størst trafikk på telleren ved Nedalshytta. Telleren ved Sundal viser over 100% økning av trafikken opp til Storskarven fra 2016 til 2017. Stistrekingen ble merket i 2015 og kloppegging er foretatt i takt med økende slitasje. Økt tilrettelegging sammen med topptur-trenden har gitt overraskende stor økning i trafikk. Trafikken har hatt en liten nedgang i 2018 i forhold til 2017-sesongen. Det gjelder alle tellepunktene. Trafikken fra Nedalshytta og mot Storsylen/Storerikvollen har gått noe tilbake, men det er observert at trafikken på stien innover mot Ekorrdøren og Storsola har økt. I tabell 3 er det vist noen telldata for totalt antall passerende i barmarksperioden 20.06 – 16.10. Det har vært noen tekniske problemer med tellerne slik at perioden ble noe kortere for Skarpdalen i 2016 og Nedalshytta i 2018. Tabell 3. Utvalgte data fra telling med eco-counter 2016-2018

År	Tellepunkt	Tidsperiode	Tot.antall passeringer	Snitt pr dag	Dag med størst trafikk
2016	Nedalshytta	20.06 – 16.10 2016	13.025	112	*Lør 20.08: 473 Lør 06.08: 1.648
	Vekta	20.06 – 16.10 2016	3.152	27	Søn 21.08: 100
	Sundal	20.06 – 16.10 2016	2.934	26	Søn 21.08: 173
2017	Nedalshytta	20.06 – 16.10.2017	11.497	97	*Lør 19.08: 449

					Lør 05.08: 1.152
	Sundal	20.06 – 16.10.2017	5.885	49	Fre 29.09: 282
	Skarpdalen (feil i oppstart)	17.07 – 16.10.2017	3.590	43	Lør 10.09: 110
2018	Nedalshytta (feil i oppstart)	13.07 – 16.10.2018	8.343	87	*Tirs 24.07: 365 Lør 04.08: 938
	Sundal	20.06 – 16.10.2018	4.484	38	Lør 08.09: 251
	Skarpdalen	20.06 – 16.10.2018	3.978	33	Lør 28.07: 118

*Gjelder dag med høyest trafikk utenom «Storsylen opp» første lørdag i august.

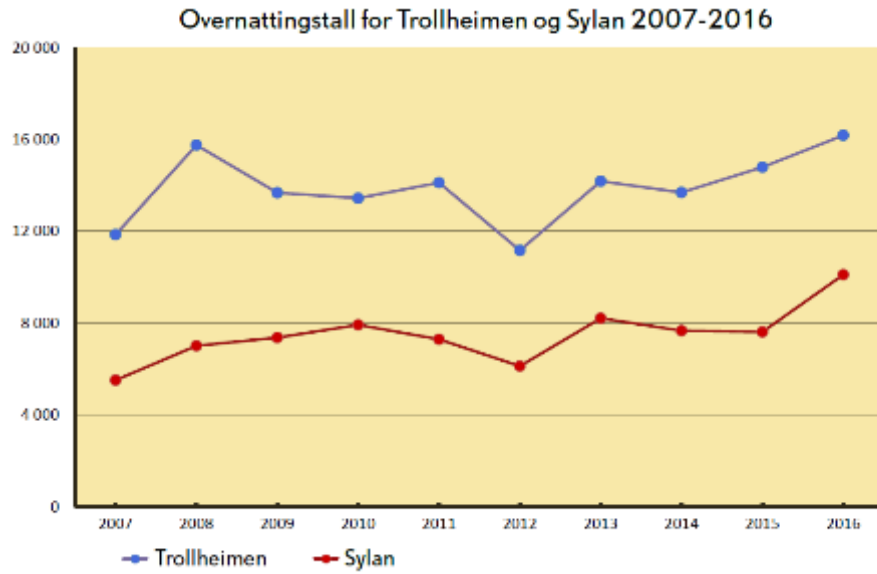
2.5.3 Statistikk fra andre aktører

Turistforeningene

Medlemstallet for TT er økende 2016: 21.127 mot 15.319 i 2007. Medlemstallet for NTT er også økende. Antall overnattinger på hyttene har vært nokså stabilt de siste 10 årene men viser en økning i 2016. Besøkstallene varierer i stor grad av værforholdene og 2016 var et godt år i så måte, mens 2010 var et middels år. I takt med den økende interessen for friluftsliv vil også trenden for besøkende på turisthyttene være økende.

Tabell 4: Antall overnattinger på turisthyttene i og nær vernegrensa i 2016 og 2010 (kilde TTs årsrapport 2016, pers. med. NTT og TT)

	2016	2010
Skarvan og Røldalen		
Schulzhytta	1238	881
Ramsjøhytta	1637	992
Prestøhytta	735	365 (2011) (årlig snitt 508 for 2011-2017)
Sylan		
Nedalshytta	3458	2923
Storerikvollen	3366	2853
«Norge – på - tvers»	375	250-300 pr år (snitt siden 2010)

Figur 16. Overnattingstall for TT's tuisthytter. Kilde: TTs årsrapport 2016.

Trimposter/turbøker

«Meråker til topps» har hatt registrering av besøkende på Meråkers 1000m`s topper siden 2007 i turbøker på toppene. Nå er det i tillegg laget et system for digital registrering gjennom Trimpoengappen. 13 av toppene ligger i eller på grensa til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Antall besøkende i året er registrert og finnes på nettsida www.meråkertiltopps.com. Antall besøkende er størst på Fonnfjellet og Mannfjellet med henholdsvis 1850 og 1650 pr år. Storskarven har 850 besøkende, mens Fongen har 550.

Private hytter og hytteområder

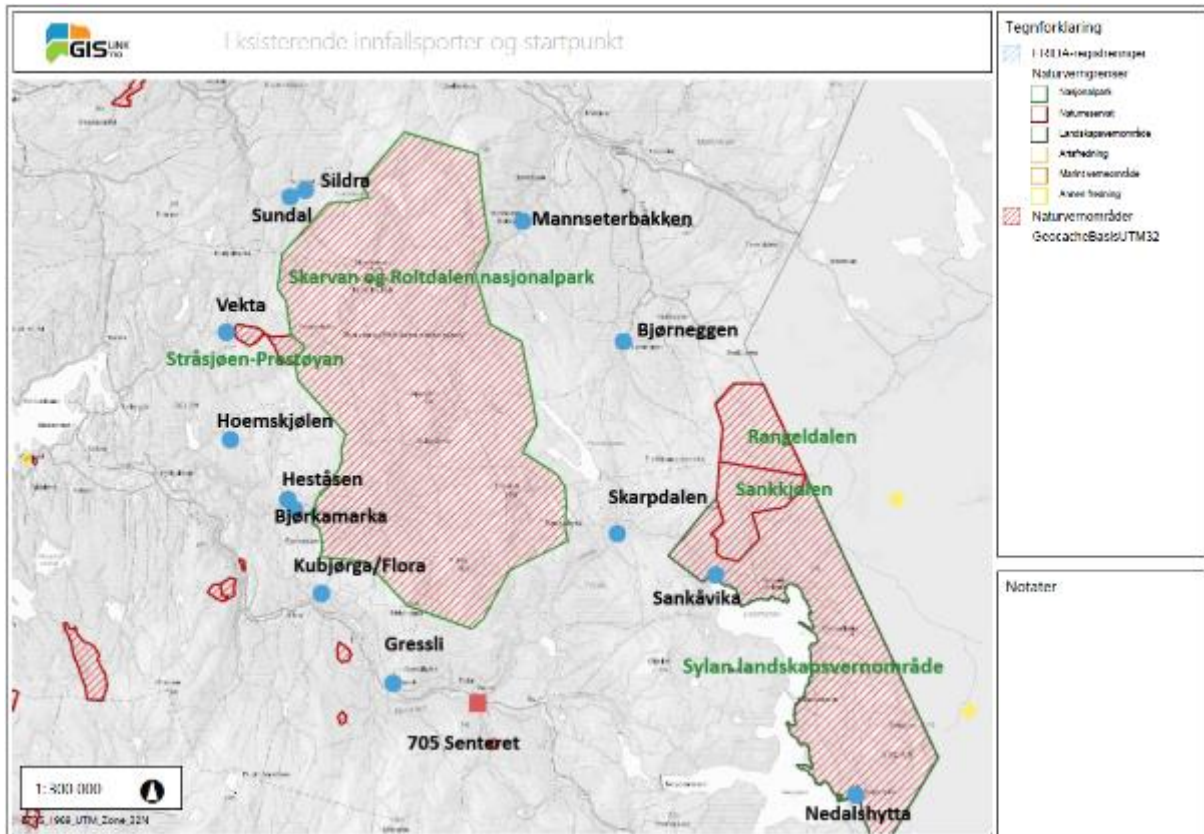
Det er 56 hytter og seterhus som er i bruk inne i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark . I Sylan med naturreservatene er antallet 9 (inkludert turisthytta på Storerikvollen og reindriftas gjeterbuer).

Hytteområder i nær tilknytning til verneområdene: Sonvatna, Stråsjøen, Hersjøen/Kråssådalen, Aune/Kranklia/Østby og Stugudalen

2.6 Kunnskap om eksisterende informasjonstiltak

I all videre utarbeiding av informasjonsmateriell og plakater/tavler skal merkevarestrategien for Norges Nasjonalparker tas i bruk.

2.6.1 Innfallsportene – dagens status

Figur 17. Kartet over viser innfallsportene vi har i dag, blå punkt. Forvaltningsknutepunktet i Ås i Tydal er markert med rød firkant.

Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyen naturreservat.

På nesten alle startstedene/innfallsportene er det mindre infotavler med verneplakater som verneforvaltningen har satt opp. Dette gjelder: Mannseterbakken, Sundal, Sildra, Vekta, Hoemskjølen, Heståsen, Bjørkemarka, Kubjørga/Flora, Gressli og Skarpdalen. Alle dagens infotavler er gamle og meget slitt. I tillegg er det flere startsteder som er aktuelle om vinteren, men hvor det ikke er informasjon om verneområdene i dag. Her kan nevnes Selbuskogen skisenter, Synnåsen i Øverbygda i Selbu, samt Østby i Ås i Tydal.

Gjennom «Blilyst»-prosjektet 2008-2010 i regi av kommunene/fylkeskommunene fikk Meråker, Stjørdal og Selbu kommune definert en hovedinnfallsport hver til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Dette er Mannseterbakken for Meråker, Sildra for Stjørdal og Vekta for Selbu. Det er satt opp store infotavler i forbindelse med dette. Disse tavlene har solide trefundamenter og glassdekte tavleflater. Gjenbruk av disse bør være mulig, og en må ta sikte på å samordne disse med den nye merkevarestrategien for nasjonalparker. Disse tavlene er heretter kalt «Blilyst-tavle». I samme prosjekt ble det også ordnet med vegskilt fra hovedvegene E 14 g fv 705 inn mot hovedinnfallsportene til både Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde.

Det er laget ei brosjyre for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark (årstall ca 2012) på norsk og engelsk. Det er satt opp noen infoplakater om Stråsjøen og Prestøyen naturreservat.

«Blilyst»-tavle ved Vekta i Selbu. Foto: Marit S. Berger

Sylan

Dette gjelder Sylan landskapsvernområde, Sankkjølen og Rangeldalen naturreservater. For disse områdene er Sankåvika og Nedalshytta de naturlige innfallsporene om sommeren. I tillegg har vi og Stordalshytta som er innfallspore både sommer og vinter. Andre innfallsporer om vinteren er Østby i Ås, Moen og Væktarstua i Stugudal. Her har vi skitraseer og isfiske/snøscooterløyper inn mot Essand og Nesjøen. I dag er det ei relativt ny infotavle (2015) om verneområdet, samisk reindrift og fjellreven ved Nedalshytta. Ved Sankåvika er det en infoplakat på P-plassen. Det er store infotavler om Tydal og Sylan i Stugudal sentrum og i Ås sentrum laget av kommunen/fylkeskommunen («Blilyst» - Sylan-prosjektet 2009-2012).

Det er foreløpig ikke laget informasjonsbrosjyre om Sylan landskapsvernområde og naturreservatene, men disse er under utarbeidelse. Det samme gjelder en infofolder om fjellreven i Sylan.

2.6.2 Naturveiledning i skolen

Det har i flere år vært gitt et tilbud om naturveiledning til skole- og barnehagebarn i Tydal i regi av Fjelldriv AS. Det har vært fokus på verneverdiene og forvaltning med hovedfokus på fjellrev. Med utgangspunkt i dette har Fjelldriv på oppdrag fra nasjonalparkstyret utviklet et konsept for naturveiledning i skolene kalt «Spillet om fjellet». Dette ble formidlet gjennom Fylkeskommunen for

Sør-Trøndelag «den kulturelle skolesekken» under «Kultur-på- tur», samt at nasjonalparkstyret har tilbudt dette til alle skoler i vertskommunene for nasjonalparken. Foreløpig har Tydal barne- og ungdomsskole, Selbu ungdomsskole og Halsen skole på Stjørdal benyttet seg av tilbudet. Opplegget er også tatt inn som en del av inter-reg-prosjektet «Fjellkunnskap» i regi av Naboer AB. Det jobbes i tillegg med et undervisningsopplegg om rein. Her er Besøkssenteret på Røros prosjekteier.

2.6.3 Forvaltningsknutepunktet – utstilling m.v.

705 Senteret i Ås i Tydal er forvaltningsknutepunkt for de aktuelle verneområdene.

Nasjonalparkforvalteren har kontor her og det ble ved etablering av kontoret laget en enkel utstilling om verneområdene. 705- Senteret har ellers kafe (privat drift) og utstillingslokaler som nå rommer kommunens Karolinerutstilling.

Naturpark Tydal har utgangspunkt fra 705 Senteret. Naturparken fikk midler til prosjektering fra Miljødirektoratets midler til verdiskaping basert på natur- og kulturarven. Naturparken er et nærfriluftstilbud til alle, tilgjengelig for funksjonshemmete og i umiddelbar nærhet til skole- og barnehage.

3. Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltning

Målene med besøksstrategien er først og fremst å:

- Styrke og opprettholde naturverdier og kulturminner i alle de berørte verneområdene.
- Ivareta eksisterende naturbasert næringsutøvelse, som samisk reindrift, beitenæring, seterdrift, jakt og fiske.

I tillegg er det mål om å:

- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i tilknytning til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde med tilhørende naturreservat.
- Økt bevisstgjøring og kunnskap om verneområdene og verneverdiene hos reiselivsbedriftene og den besøkende.
- Økt begeistring og stolthet i lokalmiljøet.
- Ringvirkninger i form av økt verdiskaping i bygdene rundt verneområdene.

3.2 Strategiske grep

Etter perioden med kunnskapsinnhenting har en sammenfattet resultatene for å danne grunnlag for strategiske grep.

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan diskuterte hovedutfordringer og visjon for besøksstrategien i møte 16.02.2018. Dette ble tatt med videre i gruppediskusjoner i dialogmøte mellom nasjonalparkstyret, rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg i 2018, og diskutert i nasjonalparkstyrets møte 14.-15. 02 2019.

I prosessen er det valgt følgende visjon for besøksstrategiarbeidet:

«VELKOMMEN SOM GJEST PÅ NATURENS PREMISSE»

Hovedutfordringer i besøksstrategiarbeidet kan oppsummeres slik:

- Det å klare å ivareta verneverdiene opp mot trenden med økt interesse for friluftsliv og nye former for friluftsliv (toppturer, sykling, kiting, padling m.v).
- Kanalisering av ferdsele slik at sårbare områder skjermes. Utfordring å balansere dette i forhold til eksisterende tilfeldig ferdsel.
- Bærekraftig dimensjonering av næringsvirksomhet i områdene – gi fortrinn for naturbasert næring som samisk reindrift, bufehold, seterdrift, jakt og fiske.

Det er tatt utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget i kapittel 2 og innspillende fra gruppediskusjonen i dialogmøtene og nasjonalparkstyrets møter ved skissering av strategier.

Grunnlaget for alle strategiske valg er verneformålene for det enkelte verneområde. I hovedtrekk gjelder det vern av de spesifikke natur- og kulturverdiene, arter og økosystem, forvalte områdene slik at samisk reindrift fortsatt skal kunne utøves, og gi allmenheten mulighet for utøvelse av enkelt og tradisjonelt friluftsliv.

Ved valg av strategi må en løfte blikket og ta innover seg fremtidige utfordringer. Selv om det ikke er styrets ønske at besøket i verneområdene skal øke, må vi ta høyde for at dette kan skje.

Turiststasjonene og stiene på svensk side av Sylan har ca. 5 ganger høyere besøk enn på norsk side. Trondheim og Stjørdalsområdet er relativt tett befolket og økt interesse for friluftsliv vil fort gi et større press på naturområder innenfor dagsturavstand. Det er i dag et betydelig antall hytter i randsona til verneområdene og økt aktivitet innen hyttebygging øker også potensialet særlig for dagsturismen. I tillegg ligger Skarvan og Roltdalen nasjonalpark relativt nært Værnes lufthavn og er potensielt lett tilgjengelig for både norske og utenlandske besøkende. Trender i tiden med økt interesse for friluftsliv og en nasjonal politikk der folk skal ønskes velkommen inn i verneområdene må tas på alvor. Hvordan kan vi både ta vare på folkehelsa og verneverdiene i norsk natur?

Strategivalgene kan deles inn i følgende hovedgrupper

1. Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene.
  - Valg av innfallsporter/startpunkt
  - Tilrettelegging på stiene tilpasset det enkelte område.
  - Utvikling av eksisterende infrastruktur, ikke bygge nytt eller ta i bruk nye stier/plasser.
  - Skjerme sårbare områder.
2. Møte nye former for friluftsliv.
  - Være føre var for å ivareta verneverdiene. Verneformålene skal ivaretas.
  - Spesielt fokus på å ivareta det enkle friluftslivet. Sporløs ferdsel.
3. Informasjon
  - Hva:
Info om verneområdene, verneverdiene, nødvendige hensyn og aktuelle stier/turmål. Stedtilpasset informasjon både generell og temabasert.
  - Hvor:
Infotavler ved innfallsporene/startpunktene, infopunkter i bygdene rundt og på turisthyttene. Viktig med god informasjon lett tilgjengelig på nett.
4. Implementering av merkevaren for Norges nasjonalparker – enhetlig uttrykk.
  - Nye infotavler og temaplakater skal lages i tråd med merkevarestrategien.
  - Samordning med andre aktører og eksisterende infotavler.
  - Brosjyrer og annen skriftlig informasjon utformes i tråd merkevarestrategien
  - Informasjon skal tilpasses publisering på nett.

3.2.1. Strategi 1: Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene

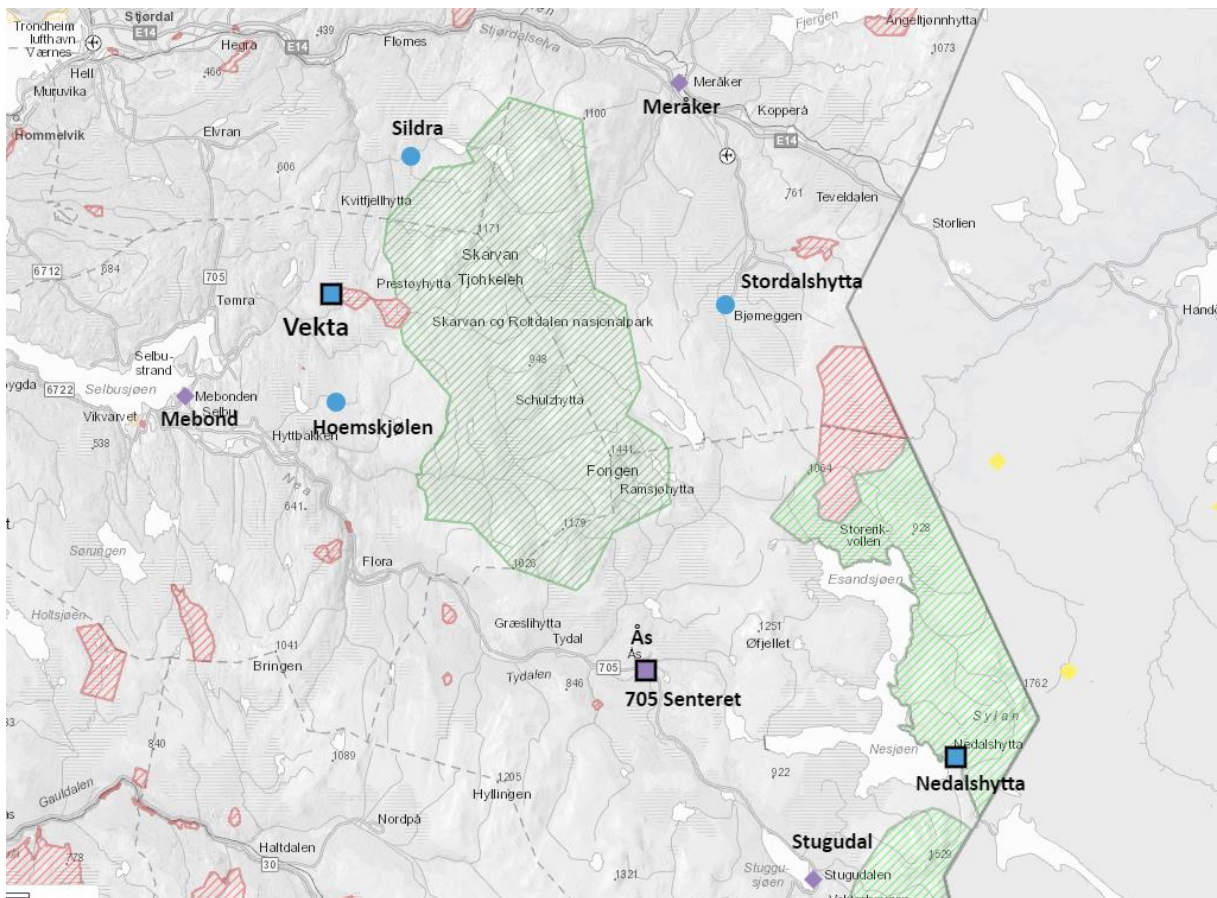
Valg av informasjonspunkt og startpunkt er med på å lede folk til de steder hvor det er naturlig å starte en tur. En kan på den måten kanalisere trafikken slik at en unngår sårbare områder. Informasjonspunkt kan være digitalt tilgjengelig på nett eller fysisk være plassert nede i bygda uten tilknytning til sti inn i området, mens et startpunkt er der folk starter å gå. Informasjonen må være lettfattelig med gode kart. Ut fra startpunktet skal det være god og enkel merking av stier. Stitraseer skal i utgangspunktet følge eksisterende traseer der folk har vært vant til å gå, men merka stier kan legges om eller fjernes/legges ned der det er viktig å skåne sårbare natur. Det skal legges vekt på god enkel merking og tilrettelegging med f.eks. klopplegging der det er slitasjeproblematikk.

Valg av informasjonspunkt/startpunkt er gjort med bakgrunn i det eksisterende ferdselsmønsteret. Det er videre gjort en vurdering av hvilke av disse vi ønsker skal bli mest brukt ut fra kanalisering av ferdsel slik at sårbare naturverdier blir skånet mest mulig. Hensynet til samisk reindrift er også vektlagt ved prioritering av innfallsporter og startpunkt.

De fleste stiene i disse verneområdene er turiststier og vedlikeholdes av turistforeningene. Både Nord-Trøndelag turistforening og Trondhjemsturistforening er viktige aktører og samarbeidspartnere når det gjelder tilrettelegging av stiene og kanalisering av ferdselen både sommer og vinter.

Detaljer rundt plassering og utforming av infopunkt i bygdene og startpunkt/innfallsporter må avklares lokalt. Lokale arbeidsgrupper må nedsettes av nasjonalparkforvaltningen i samarbeid med den enkelte kommune slik at aktuelle samarbeidspartnere og berørte interesser blir representert. Behov for fasiliteter som toalett og søppelhåndtering må vurderes for de mest prioriterte innfallsportene.

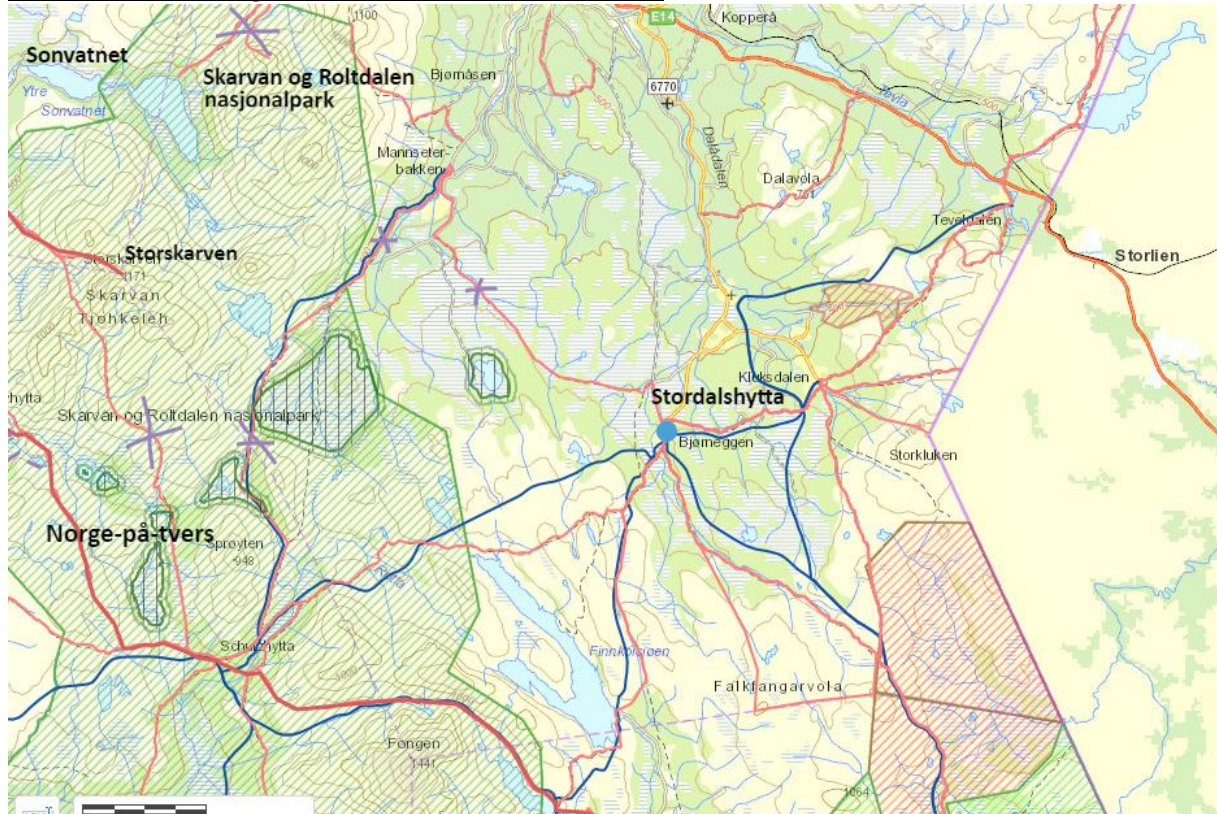
Brosjyremateriell bør finnes på overnattingsstedene og andre steder hvor det er naturlig, herunder turistforeningens hytter.

Figur 18. Kartet viser innfallsporter (blå punkt) og informasjonspunkt (lilla punkt) som er prioritert i besøksstrategien. Firkanter med svart innramming er hoved-innfallsporter/infopunkt. Gule punkt er turishytter i Sverige.

Beskrivelse av forslag til tiltak i den enkelte kommune:

Meråker:

Figur 19. På kartutsnittet er røde streker rødmerkete turiststier og blå streker vardete vinterruter. Blått punkt er startpunkt for turer inn i nasjonalparken. Områder med grønn loddrett skravur er sårbare fuglelokaliteter. Lilla kryss markere ruter som Nord-Trøndelag turistforening vil legge ned.

Informasjonspunkt i bygda:

Her foreslås i sentrum av Meråker. Sted og utforming må utredes nærmere.

Startpunkt:

«**Stordalshytta**» er det mest naturlige startpunkt for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde med Rangeldalen og Sankkjølen naturreservater. Den gamle turisthytta på Bjørneggen vil nå bli erstattet med ny selvbetjent turisthytte. Hytta eies av Nord-Trøndelag turistforening og vil endre navn til Stordalshytta. Her går det både sommer og vinterturistrute mot Schultzhytta, Ramsjøhytta og Storerikvollen. I Meråker berøres kalvingsområder for rein og viktige sommerbeiter, toppene er viktige luftingsområder om sommeren.

Tiltak:

- Informasjonstavle ved P-plass ved den nye Stordalshytta. Kartplakat for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde.
- Temaplakater om samisk reindrift, hensyn til beitedyr og «skikk og bruk» ved ferdsel i fjellet. Spesielt fokus på ferdsel på vårsnø og kalvingsland for rein. Info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- Merking av stier ut fra Stordalshytta må skje i dialog med reindriften slik at en oppnår ønsket kanalisering.
- Trimposter må lokaliseres nær merka stier for å unngå uheldig spredt ferdsel.

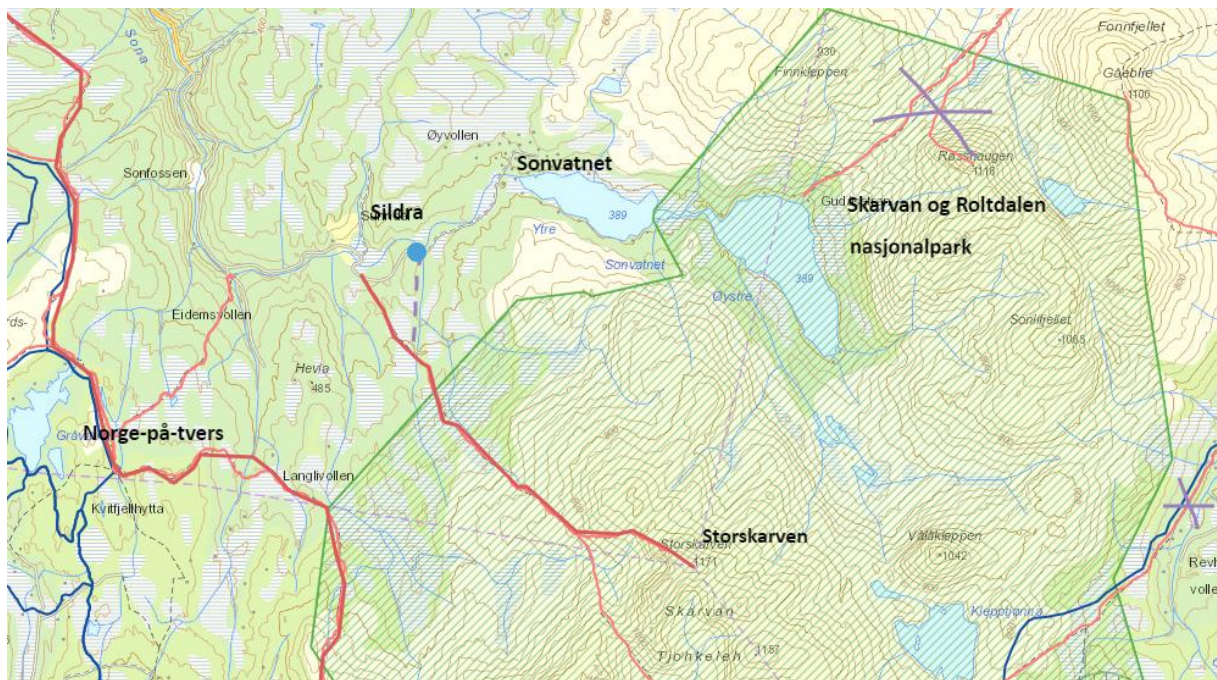
«**Mannseterbakken**» er mye brukt utgangspunkt for dagsturer. Turiststiene fra Mannseterbakken er planlagt nedlagt. Mannseterbakken utgår som startpunkt for nasjonalparken.

Tiltak:

- «Bli-lyst»-tavle blir stående som i dag.
- Eventuell merking til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark fra hovedveg fjernes.

Begge startstedene vurderes som godt etablerte i Meråker kommune. Mannseterbakken utgår som startsted for turiststiene, men er fortsatt aktuell som startsted for dagsturer for lokalbefolkningen. Stordalshytta (tidligere Bjørneggen) er mest brukt med tanke på turer inn i verneområdene. Her er det ikke informasjonstavler fra før. Begge startstedene er utfordrende i forhold til reindrifta, og en har derfor valgt bare å ha en innfallsport for nasjonalparken i Meråker.

Stjørdal

Figur 20. Kartutsnittet viser startpunktet Sildra (blå sirkel). Uthevet rødmerket turiststi opp mot Storskarven og Norge-på-tvers-ruta. Aktuell omlegging av sti fra Sildra til Storskarven (lilla stiplet strek).

Informasjonspunkt i bygda: Uavklart

Stjørdal sentrum er noe perifert fra nasjonalparken, men her er det relativt mye folk. Et større informasjonssenter/nasjonalparksenter har vært lansert som en ide, og kan tas opp til vurdering dersom en ser muligheter for finansiering. Et digitalt informasjonspunkt i tilknytning til biblioteket på Kimen kan også være en mulighet.

Startpunkt:

«**Sildra**» i Sondalen er startsted for turer til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark for Stjørdal. Her står det ei «Bli-lyst»-tavle fra før. Dette er en større utfartsparkering for bla. hyttene ved Sonvatna. Det er betalingsbom på vegen inn. Det er en godt etablert sti fra Sildra og inn til hyttefeltet og enden av Sonvatnet og her er det fin utsikt innover Sonvatna og inn i nasjonalparken. Her kan det settes opp

informasjon om nasjonalparken. Dette gjelder bare hvis hytteforeningen eller fjellstyret ønsker å ta ansvar for en tilrettelagt rasteplass. Et slikt tilrettelagt utkikkspunkt ved Sonvatna er ikke ønskelig fra reindriftas side, og hytteforeningen er noe skeptisk. Det foreslås derfor ikke noen fysisk tilrettelegging av rasteplass i denne omgang. P-plass på Sundal vil ikke bli markert på kartplakaten og opphører som innfallsport for nasjonalparken.

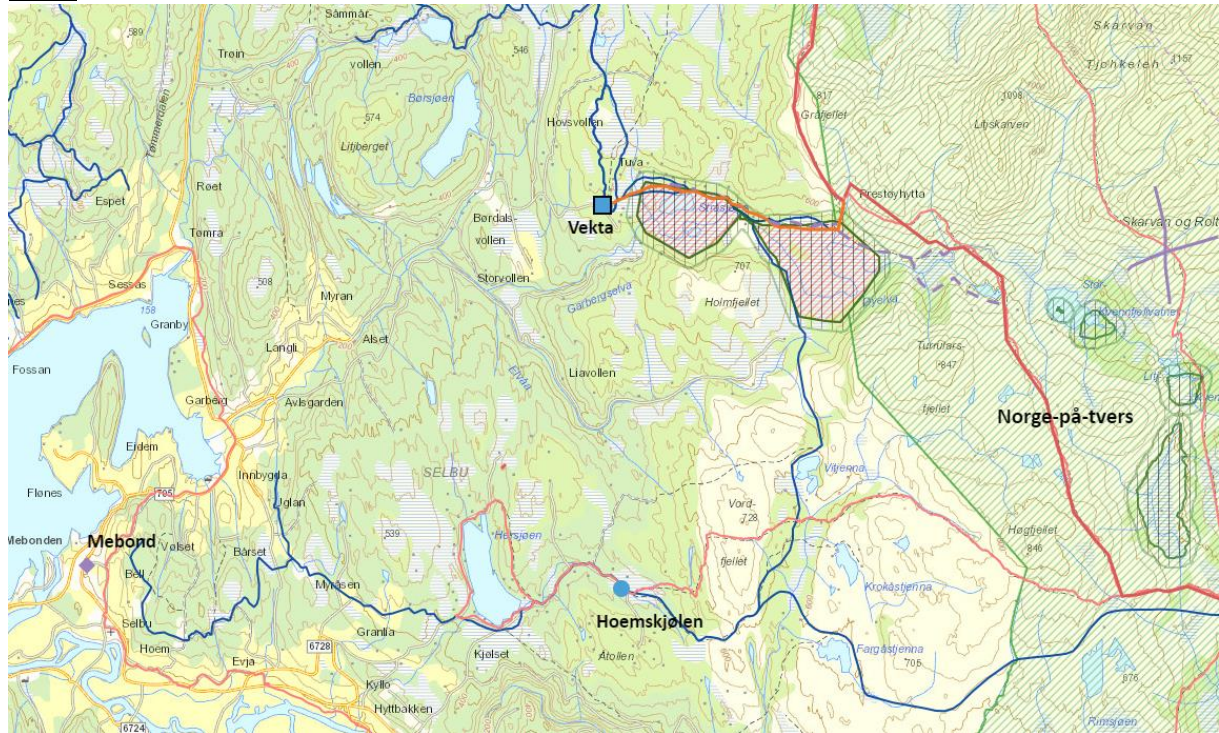
Tiltak:

- Gjenbruk av «Bli-lyst»-tavle. Kartplakat
- Temaplakater om samisk reindrift, beitebruk og seterlandskapet, samt «skikk og bruk» ved ferdsel i fjellet og info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- Samlokalisere Sildra og Sundal til ett startsted/innfallsport. Dette krever omlegging av sti fra Sildra og inn til klopplagt sti mot Storskarven, for eksempel ved Lomkjølvollen.
- Skilting av eksisterende sti inn til Sonvatna uten fysisk tilrettelegging av rasteplass.

Utsikt mot Skarvan fra Lomkjølen. Foto Marit S. Berger

Selbu

Figur 21. Kartutsnittet viser startsteder i blå punkt/firkant. Andre startsteder vil ikke bli vist på kartplakaten. Områder med grønn loddrett skravur er sårbare fuglelokaliteter. Blå streker er vinterleder, røde streker er turiststier. Oransje sti fra Vekta er mye brukt, men er ikke merka turiststi i dag. Lilla stiplede stier viser alternative traseer for merket sti fra Høystakken til Vekta. Lilla firkant er infopunkt i sentrum av Mebond.

Informasjonspunkt i bygda:

Mest aktuelt i sentrum dvs. Mebond. Samlokalisering med museum eller annet sted hvor folk naturlig samles. Avklares nærmere med kommunen. Selbuskogen skisenter kan markeres som vinter P-plass på kartplakaten.

Startpunkt:

«**Vekta**» i Innbygda er hovedinnfallsport for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark i Selbu kommune. Her er det utfartsparkering sommer og vinter. «Bli-lyst»-tavle på p-plassen, skiløyper om vinteren og hytteeierne har klopplagt en sti langs/innenfor Stråsjøen –Prestøyan naturreservat og inn i nasjonalparken. Teller viste ca 3000 passinger på stien ved Vekta i sommersesongen 2016.

Tiltak:

- Gjenbruk av «Bli-lyst»-tavle på P-plassen må vurderes. Oppgraderes med kartplakat om Stråsjøen- Prestøyan naturreservat og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark.
- Temaplakater om kvernsteinsdrift, samisk reindrift, beitebruk, seterlandskapet, fugleliv i naturreservatet, samt «Skikk og bruk ved ferdsel i fjellet og info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- Stien fra Vekta til Prestøyhytta og Høystakken må oppgraderes og merkes. Her er det i tillegg nødvendig med noen omlegginger. Merket sti må trekkes lengre vekk fra Stråsjøen i nordøst av hensyn til fuglelivet, og en bør legge merket sti langs myrkanten/på fastmark framfor å krysse den store myra ved Prestøyan.

- Turiststien fra Prestøyhytta og til Høystakken bør legges om slik at den fanger opp mest mulig av ferdselen innover mot Kvennfjellvatna og Schulzhytta. Den bør gå fra Prestøyvollen og videre langs eksisterende sti og så enten en trase mot eksisterende turiststi på nordsiden av Høystakken eller mot eksisterende turiststi på sørsiden av Høystakken. Valg av trase og merking må ta hensyn til naturverdiene, reindrifta og eksisterende hytter. Flere parallelle stier skal unngås. Historiske ferdselsårer må være retningsgivende for valg av trase.
- Kloppelegging må oppgraderes langs hele traseen fra Vekta til turiststien ved Høystakken. Kreosotbehandlede jernbanesviller bør skiftes ut (ca. 300 stk.).
- Løypekjøring for ski tidsbegrenses, og bør ikke starte før etter nyttår.

«**Hoemskjølen**» i Øverbygda liten p-plass sommer med «Blilyst»-tavle fra før, merket turiststi mot Schulzhytta som passerer Høgfjellet med kvernsteinsbruddene. Startsted om vinteren er her Synnåsen med skiløype eller Bårdsgårdsdalen med skiløype og rekreasjonsløype for snøscooter (til Heståsen og Småttjennin).

Tiltak:

- Gjenbruk av «Bli-lyst»-tavle må vurderes. Oppgraderes med kartplakat for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og temaplakater om kvernsteinsdrift, samisk reindrift, beitebruk og seterlandskapet, samt «skikk og bruk» ved ferdsel i fjellet og info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- P-plass Synnåsen og Bårdsgårdsdalen markeres som vinterparkering på kartplakaten.

«Heståsen» og «Kubjørga»

Disse er mindre brukte startpunkt som ikke markeres på kartplakaten. Dages skilting fra hovedvegene bør fjernes. Det bør kun skiltes fra hovedveg til de startpunkt som markeres på kartplakaten.

Tydal

Informasjonspunkt i bygda:

- «Østby/Ås» og «Stugudal». Oppgradering av «Bilyst»-tavler på torget i Ås og ved butikken i Stugudal med nye kartplakater for verneområdene. Den i Ås bør ha info om Skarvan og Roltdalen og Sylan, mens den i Stugudal bør ha info om Sylan. Dette er i tillegg naturlig infopunkt for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.
- Forvaltningsknutepunktet på 705 Senteret i Ås foreslås som infopunkt. Her er det utstilling innendørs som bør suppleres med utvendig informasjonstavler og eventuelt en innendørs digital infokiosk. For øvrig videreføres info lagt ut på overnattingssteder og turistinformasjonene i Stugudal og Ås som i dag.

Figur 22. Kartutsnittet viser startsteder med blå punkt/firkant. Blå streker er vinterleder, røde streker er turiststier. Lilla firkant er forvaltningspunktet i Tydal som foreslås som infopunkt for Tydal. Lilla firkant i Stugudal en infotavle ved butikken.

Startpunkt Skarvan og Roltdalen nasjonalpark:

«Gressli»: og «Skarpdalen»

Disse er mindre brukte startpunkt som ikke markeres på kartplakaten. Det settes ikke opp kartplakat på disse startstedene. Dages skilting fra hovedvegene bør fjernes. Det bør kun skiltes fra hovedveg til de startpunkt som markeres på kartplakaten.

Startpunkt Sylan landskapsvernområde:

«**Sankåvika**» ved Essand. Startpunkt om sommeren for Sylan landskapsvernområde/Sankkjølen og Rangeldalen naturreservater. P-plass med toalett og turiststi mot Storerikvollen og Skarpdalen/Ramsjøhytta/Norge-på-tvers. Kjørespor/sti langs kraftledningen over mot Sverige (ikke merket turiststi). Essand reinbeitedistrikt/Saanti Sijte ønsker ikke at dette blir en innfallsport for Sylan. Østby/Essand grunneierlag er skeptisk til økt trafikk som følge av at dette blir en markert innfallsport. På bakgrunn av høringsinnspillene tas Sankåvika ut som innfallsport for Sylan landskapsvernområde.

Tiltak:

- Ingen tiltak i Sankåvika. Markerer som P-plass på kartplakaten.
- Informasjon om verneområdene må være tilgjengelig på Storerikvollen. Samarbeid med TT.

«**Nedalshytta**» Startpunkt om sommeren for Sylan landskapsvernområde. Stor utfartsparkering. Merka turiststier mot Storerikvollen/Storsylen og Ekorrdøren (Sverige)/Storsola. Telling på sti mot Storerikvollen/Storsylen viser 12-13.000 passeringer om sommeren. Telling på sti mot Storsola viser 5500 passeringer sommeren 2019. P-plass ved Nedalshytta defineres som hovedinnfallsport for Sylan landskapsvernområde.

Tiltak:

- Gjenbruk av eksisterende tavle-stativ må vurderes. Kartplakat Sylan landskapsvernområde med naturreservatene.
- Temaplakater om samisk reindrift, fjellreven og planteliv i Sylan, samt «skikk og bruk» ved ferdsel i fjellet og info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- Oppfordre fotturister til å følge merka stier.
- Vurdere restriksjoner i forhold til villparkering langs Sylsjøvegen i samarbeid med vegeier.
- Toalettfasiliteter ved parkeringsplassen bør etableres.

OI-Persbakken i Ås og Stugguvoldmoen markeres som vinter P-plasser på kartplakaten for Sylan.

Turiststiene Sylan

Hele rutenettet for turiststiene i Sylan landskapsvernområde er sårbarhetskartlagt. Dette er oppsummert i tabell 1 og kartfigur 9 under kapittel 2.1.2. Det er ikke aktuelt å tillate sykling på disse stistrekningene (med unntak av den delen av sti 6 ved Storerikvollen hvor det i dag er tillatt med sykling, se figur 10).

Tiltak:

- *Utbedre og supplere klopplegging på nærmere angitte punkt og strekninger. Strekningene prioriteres slik jf tabell 1: 4-2-1-3-5-6. Dette utføres av Trondhjems turistforening som ansvarlig for stien*
- *Omlegging og steinsetting av erosjonsutsatt parti på strekning nr. 2: Tiltaket ble gjennomført av forvaltningen sommeren 2019*
- *Nedlegging eller omlegging av enkelte stistrekninger tas opp med Trondhjems Turistforening.*

Sverige:

For Sylan landskapsvernområde er det også turiststier som henger sammen med turiststiene på svensk side. Det er totalt 5 kryssningspunkt. Det gjelder stiene fra Storerikvollen til Blåhammarstugan og Sylstasjonen og stiene fra Nedalshytta til Sylstasjonen, via nord for Sylan, via Storsylen og via

Ekorrødøren. Det må vurderes hvordan og hva slags informasjon disse fotturistene bør få både sommer og vinter.

Tiltak:

- Samarbeide med den Svenske turistforeningen om informasjon på hyttene i Sverige og eventuelt ved riksgrensen.

3.2.2 Strategi 2: Hvordan møte nye former for friluftsliv

Det er ikke helt enkelt å forutse hva som vil komme av nye former for friluftsliv, og hva som kan bli aktuelt framover innenfor våre verneområder. Det er først og fremst viktig å ivareta muligheten for utøving av det enkle friluftslivet med ferdsel til fots eller på ski (jf verneformålene). Motoriserte former for friluftsliv er ikke tillatt i verneområdene.

Slik det er nå er sykling tillatt kun på definerte stier/veger. Erfaring og sårbarhetskartleggingene viser at det utover disse er lite egne sykkeltraseer i verneområdene. Det er en økende trend med sykling med fatbikes. Dette ser vi særlig på svensk side av Sylan, og potensiale for at interessen vil øke på norsk side er tilstede. God informasjon er derfor viktig også på innfallsporter fra svensk side. El-sykel er definert som motorisert ferdsel i verneområdene, og er derfor i utgangspunktet forbudt. Padling har vært aktuelt i Stråsjøen –Prestøyan naturreservat. Det er gitt tillatelser til padling i Stråsjøen-Prestøyan i begrenset omfang og kun etter 15.juli. Ut fra hensynet til fuglelivet er det ikke ønskelig at omfanget økes. Det er ikke restriksjoner i verneforskriftene på bruk av båt uten motor i de andre verneområdene.

Hundekjøring på barmark er kun tillatt etter definerte stier/veger. Hundekjøring om vinteren er ikke regulert i verneforskriftene. En må være oppmerksom på at hundekjøring er lite forenlig med reindrift på sen vårsnø i kalvingsområdene.

Kiting er generelt ikke ønskelig i verneområdene. En kite kan oppfattes som en stor rovfugl og virke forstyrrende på dyrelivet. Kiting er ikke regulert i verneforskriften, slik at dette ikke kan forbys. Det vil ikke bli gitt tillatelse til organiserte arrangementer med kiting.

Digitale trimposter og trimpoeng, geocaching m.v, kan føre til mer spredt ferdsel og ferdsel utenom merkete stier. Slike arrangement/tilbud ligger i grenseland for organisert ferdsel, og en må ha god dialog med de som legger ut postene slik at en unngår ferdsel til sårbare områder. I utgangspunktet bør slik aktivitet legges utenfor verneområdene.

Bruk av droner er regulert i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyan naturreservat med forbud (sidestilt med motordrevet modellfly). Dette er en form for friluftaktivitet som kan være forstyrrende på dyreliv og folk på tur. Det er laget retningslinjer for å kunne gi dispensasjoner til spesielle formål.

Nærgående fotografering av fjellrev og andre fugler kan være et problem. Fjellreven er en kritisk truet art, og har status som prioritert art. I den sammenheng er det laget egne retningslinjer om hvordan unngå forstyrrelse av fjellreven. Avstand til hi og rever er vesentlig her (minst 300 m). Å holde hunden i bånd er viktig både med hensyn til fjellrev, rein og annet vilt.

Tiltak:

- *Informasjon om de aktuelle vernebestemmelsene og gjeldende forvaltningspraksis på en publikumsvennlig måte på nettsider, og annet infomateriell (infoplakater, fakta-ark og brosjyremateriell).*
- *Aktuelle opplysningsskilt/forbudsskilt kan settes opp på startpunkt og andre strategiske steder f.eks. på grensegjerde mellom Norge og Sverige. Forbudsskilt skal kun settes opp i tilknytning til verneskiltene på vernegrensa.*
- *God dialog med publikum er spesielt viktig i forhold til aktiviteter en ikke kan styre gjennom kanalisering langs faste stier.*
- *God dialog med hytteforeninger og aktører som organiserer aktiviteter i verneområdene.*
- *Opplysningsskilt på enkelte stier om hensyn til fjellrev og rein.*

3.2.3 Strategi 3 og 4: Informasjon om verneområdene - bruk av nasjonal merkevare.

Informasjon til brukerne av verneområdene er sentralt i besøksstrategien. All infomateriell m.v skal utformes i tråd med Nasjonal merkevarestrategi for Norges nasjonalparker. Samtidig må dette gjenspeile det området en er i og få et uttrykk som er lokalt forankret. På kart til plakater og annet infomateriell skal det stå både norske og samiske navn på fjell, sjøer og elver m.v.

Nasjonalparkstyrets visjon med besøksstrategien «Velkommen som gjest på naturens premisser» skal synliggjøres på alle informasjonsplattformene. All informasjon skal i utgangspunktet formidles på 3 språk, norsk, sørsamisk og engelsk.

Utkikkspunkt (se definisjon og utforming under kapittel 1.3. om nasjonal merkevarestrategi)

Utkikkspunkt er aktuelt for nasjonalparker med høyt besøksgrunnlag og høy attraksjonsverdi heter det i veilederen fra Miljødirektoratet. Det skal være et bredt tilbud til alle grupper av besøkende og skal være et besøksmål i seg selv. Foreløpig er det ikke noe sted som utpeker seg som utkikkspunkt av denne kategori for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark.

Når en ser alle verneområdene for forvaltningsknutepunktet i Tydal under ett, kan et aktuelt utkikkspunkt/infopunkt være på vegen over fra Stugudal i Tydal mot Røros. Her ser vi inn i Sylan landskapsvernområde og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark fra sør. Det er videre innsyn til Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Det kan være aktuelt å kombinere dette med annen turistinformasjon og informasjon om verdensarven Røros med circumferensen. Dette er foreløpig på idestadiet og må utredes nærmere.

Informasjonspunktene nede i bygdene skal inneholde kart og lettfattelig informasjon om verneområde(ne), forslag til turmål og turstier. Dersom det er knyttet til innendørs lokalitet kan det her være en digital infokiosk med mulighet for mer dyptgående informasjon, samt personlig veiledning dersom stedet er bemannet. Dersom det er plass bør temaplakater for de ulike aktuelle tema være presentert her, eventuelt som digital info. En digital infokiosk kan også inneholde filmer med tema fra verneområdene. Infopunkt i bygdene må utredes nærmere. Det kan være hensiktsmessig å sette ned lokale arbeidsgrupper for å avklare lokalisering og detaljer rundt innhold. Et viktig poeng i forhold til informasjonspunkter nede i bygda er at disse kan være besøksmål i seg selv og dermed avlaste besøkstrykket inn i verneområdene. Det må i så fall være noe mer enn bare en plakattavle og knyttes til et sted hvor det er andre tilbud for turister f.eks museum, spisested/overnatting eller annen relevant aktivitet.

Startpunktene(innfallsportene) for turer deles i to kategorier: «Hovedinnfallsport» (blå firkant i figur 20) og «Startpunkt» (blå runding i figur 20). Hovedinnfallsportene tilrettelegges for et større besøk enn de andre startpunktene og kan ha fasiliteter som søppelhåndtering og toalett. Både hovedinnfallsportene og startstedene skal ha informasjonstavle(r) med kart og lettfattelig informasjon om verneområde(ne) og turmål relatert til det startstedet en står på. I tillegg kan det være temaplakater med relevante tema for det enkelte startpunkt, så som kvernsteinsdrifta, samisk reindrift, beitebruk, seterlandskap, fjellrev, flora og fauna. Informasjonen bør så langt det lar seg gjøre være stedstilpasset slik at det en leser om på plakaten oppleves som nært der en er. Det kan også være underskilt til verneskiltene som viser klart hva som eventuelt er forbudt/tillatt f.eks. båndtvang, sykling og bålbrekking.

Figur 24: Illustrasjon av ulike plakattedesign som skal brukes. Designmanual for Norges nasjonalparker.

Informasjon på nett

Nasjonalparkstyret har nettside knyttet til nasjonalparkstyre.no. Dette er ei side spesielt rettet mot forvaltning av områdene hvor det ligger informasjon om verneforskrifter, forvaltningsplaner, møtedokumenter og noen nyhetssaker. Denne er ikke egnet for publikum som ønsker å besøke eller vite mer om verneområdene. Det må derfor lages et publikumsvennlig nettsted gjerne som en del av informasjon om nasjonalparker i Trøndelag (www.nasjonalparkeriTrondelag.no) eller for hele landet. Innholdet her kan være forslag til turer, muligheter for overnatting, hvordan kommer man seg til området, hva kan en oppleve der, faktakunnskap om natur og kulturverdier mv. Det kan videre være en god kanal for å komme ut med spesielle forholdsregler og restriksjoner i verneområdene, f.eks. hensyn til samisk reindrift, andre beitedyr, fjellrev, info om båndtvang, bålforbud mv. Andre reiselivssider i området kan linke til denne sida, på den måten kan verneforvaltningen ha kontroll på informasjonen som legges ut.

Informasjon i brosjyrer og faktaark

Det er behov for informasjon om verneområdene og verneverdiene på en lettfattelig og publikumsvennlig måte. Her vil infoldere og faktaark være aktuelt. Skriftlig informasjon skal lages for digital publisering på nett og for trykking dersom det er hensiktsmessig.

Filmer om tema fra verneområdene.

Som en del av informasjonsmaterialet kan det lages filmer om de ulike temaene som en introduksjon. F.eks. om sørsamisk reindrift, kvernsteinsdrifta i Roltdalen, beitebruk i områdene, setring og utmarksslåtter i tidligere tider, og flora og fauna i områdene.

Oppsummering av tiltak

- All infomateriell mv. skal utformes i tråd med Nasjonal merkevarestrategi for Norges nasjonalparker. Tekst skal formidles på tre språk; norsk, sørsamisk og engelsk.
- Nasjonalparkstyrets visjon med besøksstrategien «Velkommen som gjest på naturens premisser» skal synliggjøres på alle informasjonsplattformene.
- Nettside for publikum. Info om turmuligheter og verneverdiene.
- Kartplakater med kortfattet info om verneområdene og markering av tilbud om overnatting, bespisning og/eller aktiviteter i og rundt verneområdene på kartet.
- Temaplakater, faktaark og/eller infofolder både i trykt form og på nett, se tabell under
- På kart til plakater og annet infomateriell skal det stå både norske og samiske navn på fjell, sjøer og elver mv.
- Naturveiledning for skoler og barnehager. Stedstilpasset. Aktuelle tema er fjellrev, rein, bruken av fjellet, historiske hendelser.

Tabell 5. Tema for informasjon

Tema	Stikkord innhold
Flora	Naturtyper og planteliv. Karakterarter
Fauna	Fjellrev, rein, karakterarter fugl
Verneformål og bestemmelser	Verneverdiene. Hva er lov? Eventuelle forbud. Forbudsskilt i tilknytning til verneskilt.
Skikk og bruk ved ferdsel i naturen	Ferdsel uten forsøpling og med hensyn til plante- og dyreliv. Samt info om båndtvang og hensyn til beitedyr. Allemannsretten
Samisk reindrift	Historisk og dagens drift – hensyn til rein i ulike årstider. Beskrive samisk reindrift som næring og kulturbærer. Kulturlandskap.
Kvernsteinsdrift - gruvedrift	Historisk både om drift og ferdselsveger. Kort om vernebestemmelser
Seterliv – beitebruk - utmarksslått	Historisk om seterlivet og dagens beitebruk. Hensyn til beitedyr relatert til årstid. Utmarksslåtter. Kulturlandskap.
Stier	Hovedstier med merking markeres på kartplakaten
Overnatting- bespisning - aktivitetstilbud	Gjelder både i og området rundt verneområdene. Markeret på kartplakaten. Info om den enkelte aktør henvises til de respektives nettsider.

Frå fjord til fjell I Jotunheimen nasjonalpark

From fjord to mountain
in Jotunheimen National Park

Vom Fjord bis zum Fjell
im Nationalpark Jotunheimen

I Jotunheimen kan du ta spranget frå frodig vestlandsnatur til dei høgaste fjella i Nord-Europa.

In Jotunheimen you can go straight from
the lush landscape of western Norway to
the highest mountains in Northern Europe.

In Jotunheimen können Sie von der frucht-
baren Natur Westnorwegens bis zu den
höchsten Bergen Nordeuropas gelangen.

Kartinformasjon Map information

- Norges nasjonalparker
Norway's national parks
- Informasjonspunkt
Information point
- Parkering
Parking
- Serveringssted
Dining, food store
- Fotopunkt
Photo view
- Kustepunkt transport
Transport point
- Båttransport
Boat connection
- Overnattingssteder
Accommodations
- Tiltrentlagt camping
Facilitated camping
- Turisthytte betjent
Tourist cabin with service
- Turisthytte selvbetjent
Tourist cabin self-service
- Turisthytte ubetjent
Tourist cabin unstaffed
- Tilgjengelig tursti
Fully accessible trail
- Tursti sykkel
Bike trail
- Tursti fotlar
Hiking trail
- Ski vinterløype
Ski winter trail

Jotunheimen har mange av dei mest populære turmåla i Noreg, om du likar å stå på ski eller oppleve fredelige fjelldalar. Hugs å ha hunden i band frå 1. april til 1. oktober/1. november. Frå 1980 har store delar av fjellområdet vore nasjonalpark.

Jotunheimen contains many of Norway's most popular walking and skiing destinations, both mountains and peaceful valleys. Remember to keep your dog on a lead from 1 April to 1 October/1 November. A large part of the area has been a national park since 1980. The two highest mountains in Northern Europe, Galdhøpiggen (2469 metres) and Glittertinden (2465 metres) are within the national park. You can find information about all the experiences the national park has to offer in Lom National Park Village, as well as a visitor centre for the national park.

In Jotunheimen liegen viele der beliebtesten Ausflugsziele Norwegens, für passionierte Skiläufer ebenso wie für alle, die friedliche Bergtäler erleben möchten. Bitte nicht vergessen Hunde vom 1. April bis zum 1. Oktober/1. November immer an der Leine führen. Seit 1980 sind große Teile des Fjells zum Nationalpark geworden. Die beiden höchsten Berge Nordeuropas, Galdhøpiggen (2469 m) und Glittertinden (2465 m) liegen im Nationalpark. Im Nationalparkdorf Lom erhalten Sie Informationen über die vielen verschiedenen Erlebnisangebote im Nationalpark. Dort finden Sie auch ein Besucherzentrum für den Nationalpark.

Figur 25. Eksempel på plakat med kart fra Jotunheimen nasjonalpark. Kartet skal vise omriss av verneområdet og aktuelle overnattingssteder, serveringsteder, aktiviteter m.v. i og i bygdene rundt verneområdet.

Tiltaksplan

Tabell 6. Tiltaksplan Besøksstrategi for Skarvan og Roltdalen og Sylan 2019 - 2023

Type tiltak	Beskrivelse	Tidsplan og ansvarlig
Informasjonsprosjekt	Planlegging og gjennomføring av tiltak i besøksstrategien. Etablere arbeidsgrupper for innfallsporter og infopunkt i bygdene	2020-23 Nasjonalparkstyret Samfinansiering med flere aktører
Informasjonspunkt i bygdene og på utkikkspunkt	Se forslag under 3.2.1	2020 -23 Nasjonalparkstyret Samfinansiering med flere aktører
Startpunkt Infotavle med verneinfo og kart Temaplakater: Fjellrev, samisk reindrift, beitebruk, slåttemyrer, kvernsteinsdrifta, seterlandskapet, «skikk og bruk i fjellet» og andre relevante tema.	Se liste for hver kommune under 3.2.1	2020-21 Nasjonalparkstyret 2020-21 Nasjonalparkstyret
Informasjonsfoldere:	Sylan landskapsvernområde med naturreservatene -Fjellreven -Kvernsteinsdrifta -Skarvan og Roltdalen nasjonalpark med Stråsjøen-Prestøyen	2020 Nasjonalparkst. 2020 Nasjonalparkst. 2021 Nasjonalparksst. 2020 Miljødirektoratet
Nettside Skarvan-Roltdalen-Sylan		2020 – Nasjonalparkstyret
Filmer med tema fra verneområdene		2020 – Nasjonalparkstyret
Tilrettelegging stier Skarvan og Roltdalen nasjonalpark	<i>Høystakken Prestøyhytta</i> -Omlegging av turiststi - Avklaring av trase (2020) <i>Prestøyhytta - Vekta</i> Bør bli turiststi med tilhørende merking. Noe omlegging av trase og utbedring av klopper	2020 - 2022 Nasjonalparkstyret og TrondhjTuristfor.TT 2020-23 Nasjonalparkstyret og Turistforeningene
Tilrettelegging stier Sylan landskapsvernområde	Stistrekninger jf. tabell 1. side 19 og figur 9. prioriteringsrekkefølge: 4-2-1-3-5-6.	2019-22 Nasjonalparkstyre
Informasjon i skoler og barnehager	Informasjon om natur med fokus på lokale tema og utfordringer i våre verneområder. Tilbud til skoler og barnehager rundt nasjonalparken. Avhengig av ekstern finansiering	Årlig Nasjonalparkstyre Miljødirektoratet Finansieringsmulighet er uavklart.
Oppfølging av utviklingen på besøkstall	Automatiske tellere på mye brukte stier der besøkstallet vil være en utfordring	Årlig Nasjonalparkstyret

5. Litteratur/Kunnskapsgrunnlag

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan

2017 Forvaltningsplan for Sylan landskapsvernområde og Sankkjølen naturreservat

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Rapport nr. 2 – 2008, Forvaltningsplan for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark

NTNU Vitenskapsmuseet

Naturhistorisk rapport 2017-1: Sårbarhetskartlegging i Skarvan og Roltdalen. Fugl og vegetasjon.

Kistefoss Skogtjenester

Rapport nr. 4 2018: Sylan landskapsvernområde, Sankkjølen naturreservat, Rangeldalen naturreservat. Sårbarhetsvurdering 2017 og tilleggs-rapport 2018.

Fjelldriv AS

2017 – Samisk reindrift og forholdet til ferdsel Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde – grunnlag for besøksforvaltning

Norsk institutt for naturforskning

NINA Rapport 1377: Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde sommeren 2016

All litteratur nevnt over finnes på nasjonalparkstyrets nettside:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Nasjonalparkstyret-for-Skarvan-og-Roltdalen-nasjonalpark-og-Sylan-landskapsvernomrade/Planar-og-publikasjoner/>

6. Vedlegg

1. Liste over reiselivsbedrifter i randsonen til Skarvan – Roltdalen – Sylan

Reiselivsaktører i eller i randsona til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde.

Kommune	Firma - Reiselivsaktør	Type aktivitet - tilbud
Tydal	705 Senteret	Galleri, utleie av lokaler. Forvaltningsknutepunkt for verneområdene
Tydal	Bergsvendsgården farm	Nøsterlia. Overnatting i nærområdet til Sylan.
Tydal	Bortstuggu gård	Tidligere overnattingssted i Tydal samt utleie av seter til fjells
Tydal	Dyrhaug ridesenter	Hesteridning og fjellaktiviteter rundt Sylan, på norsk og svensk side
Tydal	Fjelldriv AS, 705 Senteret	Naturveiledning. Naturbaserte konsulenttjenester
Tydal	Fjellguiden Tydal	Guiding på fjellture, fiske, isfiske, båtutleie, lavvoutleie, båttransport på Essand og Nesjøen m.v
Tydal	Flaten Gård	Utleie av overnatting i Stugudal
Tydal	Kirkvollen Pilgrimsgård	Organiserte pilgrimsvandring. Overnatting og servering.
Tydal	Neatun velværesenter	Overnatting og behandling
Tydal	Nesjø båtutleie	Båtutleie i Nesjøen og aktiviteter
Tydal	Nesjøfisk B/A	Rusefiske på Nesjøen
Tydal	Patrusli	Hesteridning, kajakkutleie, fisketurer. Overnatting, kurs og konferanse.
Tydal	Storsylen Opp	Løpsarrangement - Nedalshytta - Storsylen
Tydal	Studio 705	Foto, grafisk design
Tydal	Stugudal camping	Campingplass i Stugudal, snøscooterutleie m.v.
Tydal	Stugudal handverk og fritid	Informasjonssenter, kafe og souvenirbutikk.
Tydal	Stugudal landhandel	Landhandel på Stugudal med Sylan infotavle utenfor butikken
Tydal	Stugudal Naturfoto og Design	Naturfoto og fotoprodukter
Tydal	Stugudal villmarksspa	
Tydal	Stugudalhester	Diverse aktiviteter i randsonen til Stugudal, klatrevegg

Tydal	Sylan adventure	Kajakkturer og kajak-kurs. Kiting i Stugudalen
Tydal	Sylan opplevelser AS	Sykelopplevelser og turer i Sylanregionen
Tydal	Sørensen safari	Scooteropplevelser
Tydal	Søstrenes kammer 705 Senteret	Kafe og interiørtikler
Tydal	Thomas Angels stiftelse	Grunneier samt hytteutleie i Sylanområdet
Tydal	Trondhjems Turistforening TT	Overnattingshytter og turstier inne i verneområdene
Tydal	Trøen gård	Utleie av overnatting ved Ramsjøen og på gården
Tydal	Tydal Folkehjelp - Fjellredningen	Frivillig forening som driver sikkerhets arbeid sommer og vinter
Tydal	Tydal grunneierlag	Fiskekort
Tydal	Tydal kommune	Turistinformasjon
Tydal	Tydal næringsforening	Interesseorg. for næringslivet i Tydal
Tydal	Tydal Utleieservice	Aktør som driver diverse oppdrag i randsonen av Stugudal og Tydal
Tydal	Tydalsfestivalen	Musikkfestival Tydal
Tydal	Viken Camping	Campingplass med begrenset virksomhet, Stugudal.
Tydal	Væktaarstua	Hoteldrift, kurs og konferanse i Stugudal.
Selbu	B. Langseth Arena	Treningshall med mulighet for overnatting er på klasserom på skole som ligger 50 meter fra hallen.
Selbu	Camp Eggen	Arrangementer, selskaper, camping kun ved arrangement.
Selbu	Marienburg gjestegiveri og camping	Overnatting og camping
Selbu	Nea Camping /Vertshuset Caroline	Matservering og catering, camping
Selbu	Nord-Trøndelag Turistforening	Overnattingshytter og turiststier
Selbu	Selbu Camping, innbygda	Ved Garbergselva, hytter og plass for campingvogn og telt
Selbu	Selbu fjellstyre	Jaktkort, fiskekort,
Selbu	Selbu Utmarkslag	Fiskekort
Selbu	Selbusjøen Hotell og Gjestegård	Hotell
Selbu	Selbuskogen skisenter	Interkommunalt anlegg med langrenns-stasjon, skileikanlegg for barnefamilier, treningsanlegg for skiskytting, rulleskiløyper med lyssetting. Mulighet for overnatting

Selbu	Selbusportn Sport1	Sportsbutikk
Selbu	Trondhjems Turistforening TT	Overnattingshytter og turiststier.
Selbu	Årsøya Fritidspark	Utendørs arrangements- område ved Selbusjøen
Stjørdal	Austkil gård, Sona	Konferanse, møter, selskaper og overnatting, teambuilding, laksefiske
Stjørdal	Ersgard	Overnatting ved Stjørdalselva.
Stjørdal	Ertsgaard camping	Ved Stjørdalselva, camping hytter, plass for campingvogner og telt, kiosk på gården
Stjørdal	Fjellstyrene i Stjørdal	Jaktkort, fiskekort, utleiehytte ved Sonvatna.
Stjørdal	Flora camping	Hytter, plass for campingvogner og telt
Stjørdal	Hembre gård	Laksefiske, overnatting
Stjørdal	Kjentman Stjørdal	Turer og merking av stier mv.
Stjørdal	Meådalen gård i Flornes	Seter på nordsiden av dalen med utsikt mot nasjonalparken. Fugleskydd - ørn.
Stjørdal	Midtkil camping	Hytter, plass for campingvogner og telt
Stjørdal	Nord trøndelag turistforening	Overnattingshytter og turiststier
Stjørdal	Norfoto/ Arcticwildlifetours	Naturfoto
Stjørdal	Sona camping	Hytter, plass for campingvogner og telt
Stjørdal	Torpet camping	Hytter, plass for campingvogner og telt.
Stjørdal	Scandic Hell	Hotel
Stjørdal	Radison Blu Hotel	Hotel
Stjørdal	Quality Airport Hotel Værnes.	Hotel
Stjørdal	Jan Sakshaug sport, Intersport , Sport1, G-sport og Nava sport	Sportsbutikker
Meråker	Arena Meråker	Treningssamling, bo, tren og spis, testlab
Meråker	AS Meraker Brug	Grunneier i Meråker samt hytte og jaktutleie.
Meråker	Fonnfjell Hotel	Bed & breakfast
Meråker	Kirkebyfjellet Konferansesenter	Konferansehotell, hytteutleie, aktiviteter i samarbeid med andre aktører

Meråker	Meråker Mountain Challenge/Meråker til topps	Fjell-løp, trimposter på topper/trimpoeng.
Meråker	Meråkerfjell Ridesenter	Fjellridning, rideleirer, kurs, aktiviteter, overnatting.
Meråker	Mid Norway Adventure	Fjellturer og kano i Meråker-området
Meråker	MX Sport Meråker, Meråker Sport og fritid.	Sportsbutikker
Meråker	Nord-Trøndelag turistforening	Overnattingshytter og turiststier
Meråker	Norway Husky adventure	Huskyturer i Meråkerfjellene
Meråker	Rypetoppen familiepark	Aktivitetspark i Meråker
Meråker	Teveltunet fjellstue	Kurs og konferanser, overnatting og hytteutleie (selvhushold), aktiviteter i samarbeid med andre aktører, bryggeri, gårdsbutikk,
Meråker	Verkgården	Selskapslokale åpent ved bestilling, overnatting